

TAUJĖNAI

TAUJĒNAI

*Skiriama Taujēnu miestelio 410 metų
jubilejui*

Valdo leidykla
2005

UDK 908(474.5)
Ta302

Sudarė Gražina Žukauskienė

Tekstų autoriai:

Gražina Žukauskienė
Laima Jančiauskaitė
Jurgita Levickienė
Natalija Kriščiūnienė
Stasė Bagdonienė
Loreta Zdanienė

[anglų kalbą vertė:

Ilona Girdžiūnienė
Daiva Židonienė

Nuotraukų viršelyje autoriai:

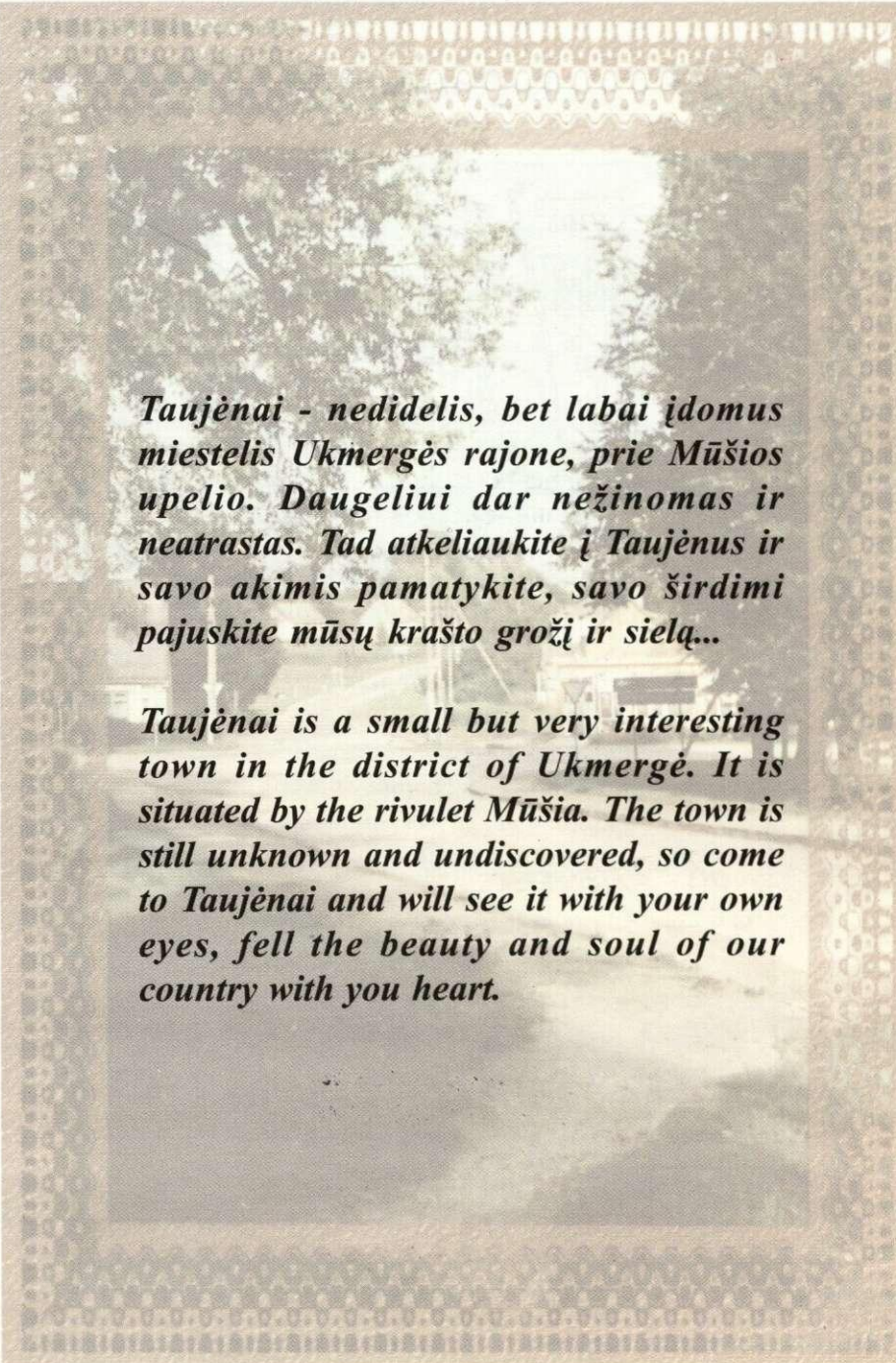
Kostas Tulušis
Hubertas Žižys

**Ukmergės rajono savivaldybės
Vlado Šleiko viešoji biblioteka**

1- P06/3830

ISBN 9986-853-75-3

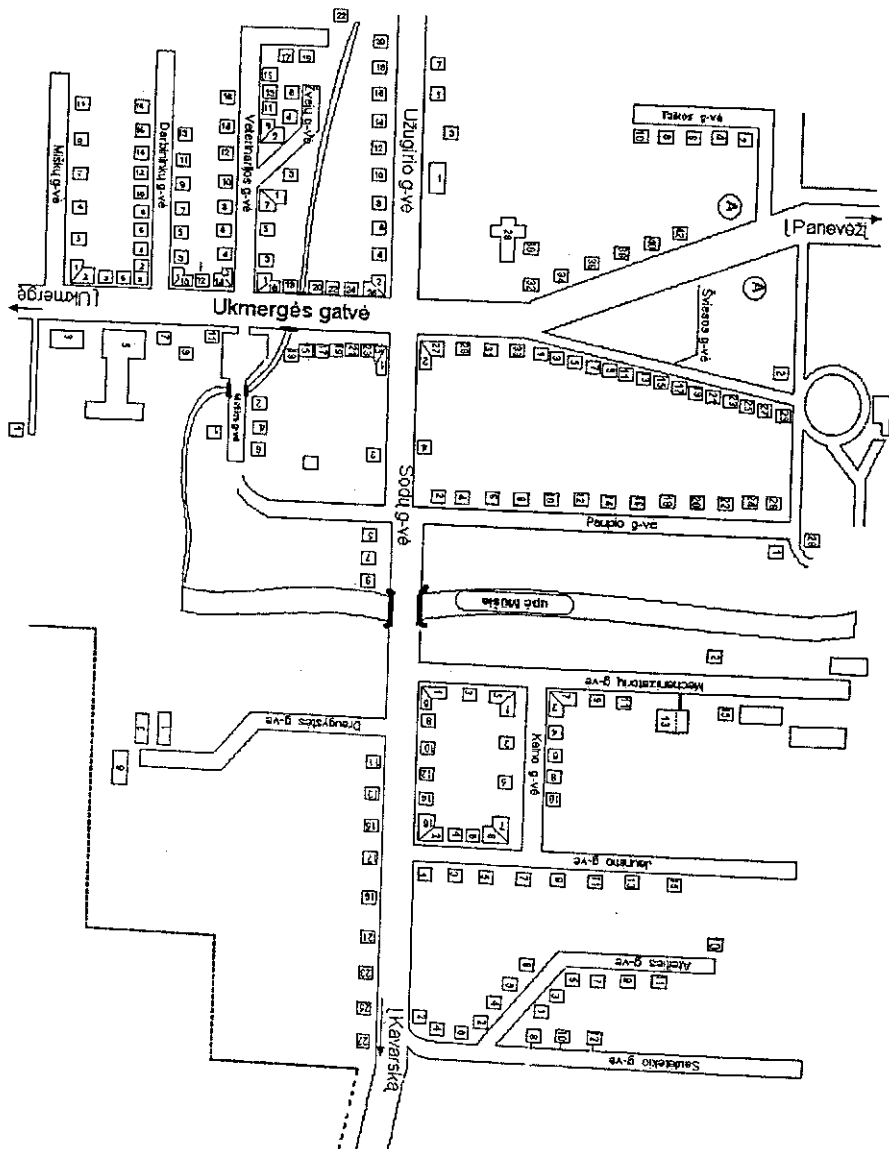

Taujėnai - nedidelis, bet labai įdomus miestelis Ukmergės rajone, prie Mūšios upelio. Daugeliui dar nežinomas ir neatrastas. Tad atkeliaukite į Taujėnus ir savo akimis pamatykite, savo širdimi pajuskite mūsų krašto grožį ir sielą...

Taujėnai is a small but very interesting town in the district of Ukmergė. It is situated by the rivulet Mūšia. The town is still unknown and undiscovered, so come to Taujėnai and will see it with your own eyes, feel the beauty and soul of our country with you heart.

Taujėnų miestelis

TAUJĖNŲ DAINA

Muzika ir žodžiai ROLANDO JANICKO

7

Sto - vi rū - mai Rad - vi - los se - nie - ji, o - šia se - nas par - kas iš - di - džiai,

14

kieklai - min - gų va - sa - rūpra - è - jo, - ma - no drauge tu ge - rai ži - nai. ^{Ei!} Daug gra - žių mies

20

te - lių Lie - tu - vo - je, bet už Tau - jė - nus nėra mie - les - nių!

Aš gi - miau čia, au - gau ir u - lio - jau, čia aš pir - mą mei - lę su - ti - kau.

Detailed description: The image shows a musical score for a song. It consists of four staves of music. The first staff is a vocal line starting at measure 7. The second staff is a vocal line starting at measure 14. The third staff is a piano accompaniment line starting at measure 20. The fourth staff is a piano accompaniment line. The lyrics are written below the staves in Lithuanian. The score includes measure numbers 7, 14, and 20. There is a 'Ei!' marking above the lyrics 'Daug gra - žių mies'.

2. Ant kalnelio mūsų bažnytėlė -
Vilniaus arkikatedros dukra!
Ir balta, kaip gulbė, mokyklėlė,
Kuri tapo mums antra mama.

prd. Ei! Daug gražių miestelių Lietuvoje,
Bet už Taujėnus nėra mielesnių!
Aš gimiau čia, augau ir uliojau,
Čia aš pirmą meilę sutikau.

3. Šiandien džiaugiasi širdelė mano,
Kad galiu senus draugus matyt,
Kad pakėlę po taurę šampano
galime visi kartu surikt!

prd. Ei! Daug gražių miestelių Lietuvoje,
Bet už Taujėnus nėra mielesnių!
Aš gimiau čia, augau ir uliojau,
Čia aš pirmą meilę sutikau.

IŠ TAUJĖNŲ ISTORIJS

Taujėnai — miestelis Ukmergės rajone, 15 km į šiaurę nuo Ukmergės, prie Ukmergės — Panevėžio plento. Miestelio ribos pakraščiu teka Mūšia (Šventosios intakas). Miestelio plano struktūra stačiakampė. Pagrindinių kelių susikirtime yra nedidelė keturkampė aikštė, dauguma pastatų išsidėstę palei kelius. Keliai jungia Taujėnus su Kavarsku, Ramygala.

Taujėnų gyvenvietė jau 16 a. istoriniuose dokumentuose vadinama valsčiumi, o to paties amžiaus antroje pusėje minimas ir Taujėnų dvaras, kurio rūmus juosia Mūšios upelis. 1595 m. Taujėnų dvarelį Vaitiekus Radiminskis užstatė Simanui Jonaičiui. Dvarelio namai buvo seni, su trimis stiklo langais, seklyčioje taip pat buvę stikliniai langai. Taujėnų dvaro savininkais minimi Ploniauskiai, Manharsai; iš pastarųjų įpėdinystės keliu dvaras atiteko Masalskiams. Halška Masalskaitė dvarą kraičiu įnešė Bonifacui Pacui. Jam mirus Taujėnai atiteko jų sūnui Kristupui. Taujėnus valdė Epereišai, Radvilos, Marikoniai, gavę juos iš Radvilų kraičio keliu. Mirus grafiui Benediktui Marikoniumi, dvaras sugrižo Radviloms, kilusiems iš Nesvyžiaus.

1702m. — 1705 m. Taujėnus palietė Švedų karas. Dvaras buvo užpultas ir nuniokotas.

Miestelis įsikūrė 18 a. viduryje. 1790 m. jis sudegė. 19 a. pabaigoje Taujėnai buvo valsčiaus centras, kuris jungė 128 kaimus su 1305 ūkais ir 8357 gyventojais. 1859 m. miestelyje buvo 60 gyventojų. 1865 m. veikė valdinė berniukų, 1868 m. ir mergaičių pradinės mokyklos. 1895m. Taujėnuose įsteigta pašto stotis (prie Ukmergės — Panevėžio pašto kelio). 1897 m. buvo 151 gyventojas, vyko nedideli turgūs, buvo 10 krautuvių.

1903 m. Taujėnuose gyveno 360 gyventojų. Carinės Rusijos laikais Taujėnai buvo valsčiaus centras ir priklausė Ukmergės apskričiai.

Tautinis lietuvių atgimimas Taujėnuose prasidėjo 19 a. antroje pusėje. Lietuviškas draudžiamas knygas platino vietiniai gyventojai ir iš kitur atkeliavę knygnešiai. 1905 m. revoliucinio sąjūdžio metu taujėniškiai buvo aktyvūs. 1905 m. lapkričio 27 d. valsčiaus gyventojų susirinkimas priėmė visą eilę nutarimų. Buvo įkurtas Lietuvos valstiečių sąjungos skyrius. 1906 m. į dūmos atstovus išrinkti Antanas Smetona ir seniūnas Pūkas. 1919 m. įsteigta raitoji milicija, 1920 m. suorganizuotas kooperatyvas. Nepriklausomybės metais buvo pradžios mokykla, paštas, sveikatos ir veterinarijos punktai, girininkija, pieninė, smulkaus kredito draugija, policijos nuovada, apie 10 krautuvių, malūnas, lentpjūvė, biblioteka – skaitykla.

1923 m. Taujėnų miestelyje ir kaime gyveno 493 gyventojai. Karo ir

pokario metais tautjėniškiai gerokai nukentėjo, nes 1959 m. tebuvo 258 gyventojai.

1945 m. sukūrus kolūkius ir tarybinius ūkius Tautjėnai priklausė Ukmergės rajono Leonpolio tarybiniam ūkiui ir vadinosi Leonpolio tarybinio ūkio Tautjėnų skyriumi. 1949 m. Tautjėnus atskyrė nuo Ukmergės rajono ir priskyrė Kavarsko rajonui. Tada Tautjėnai priklausė Kavarsko rajono Staskūniškio tarybiniam ūkiui ir buvo šio ūkio skyriumi.

Nuo 1953 m. Tautjėnuose veikia vidurinė mokykla.

1961 metais panaikinus Kavarsko rajoną, Tautjėnai vėl priskiriami Ukmergės rajonui. Sukuriamas Tautjėnų tarybinis ūkis, kuriam vadovauja Eleonora Sakalauskienė, nuo 1972 metų Tautjėnų sodininkystės ūkiui vadovauja Algis Adomėlis. Ūkis ima persitvarkyti į perspektyvų, didelės apimties pramonės centrą.

Žemės ūkio ministerijai leidus, Paminklų konservavimo institutui pateikiama Tautjėnų dvaro rūmų restauracijos – rekonstrukcijos ir parko regeneracijos planinė užduotis. Tautjėnų sodininkystės tarybinio ūkio darbuotojai, vadovaujami direktoriaus A. Adomėlio, sutvarkė parką ir rūmus, kuriuose buvo ūkio kontora, kultūros namai, vaikų darželis, valgykla, trys gyvenamieji butai ir bendrabutis. Nuo 1982 m. Tautjėnų sodininkystės tarybiniam ūkiui vadovauja Vitalijus Pundys, o nuo 1991 m. vadovauti pradeda Stasys Blockus, kuris po tarybinio ūkio reorganizacijos sukuria žemės ūkio bendrovę, vėliau žemės ūkio kooperatyvą „Tautjėnų sodai“.

Lietuvai atgavus nepriklausomybę Tautjėnai išlieka seniūnijos centru, kuriame yra vidurinė mokykla, bažnyčia, paštas, ambulatorija, vaistinė, dvi parduotuvės, kavinė, biblioteka, kultūros namai, malūnas, du pieno supirkimo punktai, priešgaisrinė tarnyba, girininkija.

PADAVIMAI

Tautjėnų vardas esą kilęs nuo tos vietos gyventojų prietaros „taujėnai“. „Tautjėnai, kaip išsigandau“, „nuvažiavau, tautjėnai, į malūną ir išbuvau 3 dienas“. Kaimynai ir praminę šios vietos gyventojus „taujėniškiais“. Ilgainiui „taujėnai“ virto vietovardžiu „Tautjėnai“.

Kiti pasakoja, kad mirdamas vienas iš kunigaikščių Radvilų, kuriam seniau priklausęs Tautjėnų dvaras, atidavęs savo jauniausiam sūnui visus turtus ir lietuviškai ištaręs: „tau vienam“. Nuo to laiko esą „Tavenai“, vėliau „Tautjėnai“.

Senesni tautjėniškiai pasakoja dar vieną padavimą. Labai šaltą žiemą, siauru užpustytu keliu važiavę pro Tautjėnus du kilmingi ponai: vienas — nuo Panevėžio, kitas — nuo Ukmergės. Susitikę jie ties Tautjėnais. Kelias siauras, užpustytas, negali prasilenkti, o kadangi abu — kilmingi ponai, nėra kuriam

trauktis iš kelio. Taip jie du susibarė, vėliau pradėjo muštis su ienomis sakydami: „tau iena, tau iena“. Todėl tos vietovės pavadinimas ir likęs Taujėnai.

Taujėnų miške prasideda dvi upės: Nevėžis ir Mūšia. Iš vieno šono išteka viena, iš kito šono — kita. Žmonės kalba, kad palei tą mišką buvęs labai didelis lietuvių su kryžiuočiais mūšis. Daug Lietuvos priešų čia žuvę, daug kraujo išlieta. Kraujo upeliai subėgę ir pradėjusios tekėti net dvi upės.

Taujėniškiai vengia įdėti į statomus namus medžio, ant kurio buvo pasikoręs žmogus, nes tada toje troboje, girdi, vaidenas: sutemoj pakaruoklis pasirodo kabąs medyje. Taip pat negalima vilkėti pakaruoklio drabužių, nes jis naktį sutinkąs ir nuvelkąs.

Negalima liesti ir žiūrėti į paukščių gūžteles saulei nusileidus, nes nuo to žmogus apankąs. Taip pat negalima liesti ir ardyti kregždžių gūžtų, nes darosi veidas kregždėtas — taškuotas. Žmonės taškuotais veidais pajuokiami: „Ei tu, kregždininke!“.

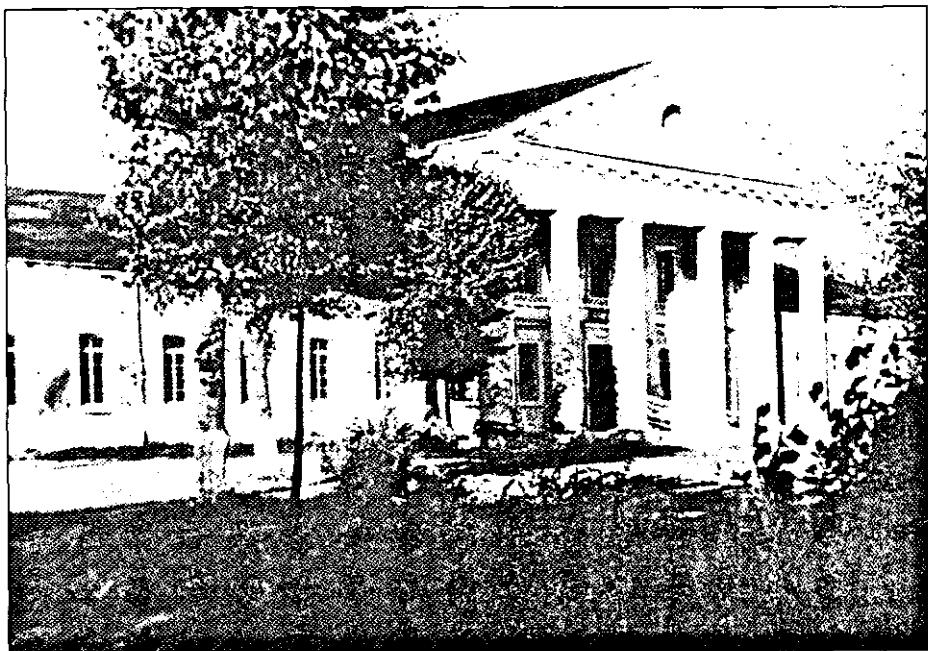
TAUJĖNŲ DVARAS IR PARKAS

Už puskilometro nuo Taujėnų miestelio fasadu į pietus stovi Taujėnų rūmai. Iš miestelio į juos kažkada ėjo graži kaštonų alėja, kuri baigėsi keliu, supančiu didelį elipsės formos gėlyną. Kaštonų alėja turėjo dvi pagrindines šakas ir keletą šalutinių takų. Rūmus akcentuoja romėnų didžiojo orderio šešių kolonų portikas.

Rūmus įkūrė grafas B. Marikonis, valdęs dvarą 18 a. pabaigoje. Paskutinis dvaro savininkas buvo Karolis Radvila. P. Galaunė „Švietimo darbuose“ (1920 m.) rašė, jog rūmuose buvo paveikslų ir kunigaikščio giminės portretų galerija, lipdybos kūrinių, gausus pistoletų rinkinys, senovės daiktų, susijusių su Radvilų vardais, kolekcija, biblioteka ir archyvas, kambariai, skirti medžioklės trofėjams ir bausmių įrankiams eksponuoti.

Taujėnų rūmų architektas nežinomas. Portiką su išretintom centre kolonom, antablementą su išryškintu frizu bei triglifais ir metopomis mėgo L. Stuoka – Gucevičius; panašią architektūrinę kompoziciją matome Zavišos rūmuose Kucherete (Baltarusija, Minsko sritis). Simetriški vienaaukščiai rūmų sparnai sujungti į darnią visumos kompoziciją. Vėliau prie abiejų sparnų atsirado taip pat simetriški fligeliai, kairysis ir dešinysis. Juos pietų pusėje jungė įstiklintos oranžerijos, o šiaurėje – koridoriai ir praėjimai. Toks sprendimas itin vykęs, nes rūmų fasado prailginimas be žaliosios oranžerijos būtų buvęs nuobodokas – nenatūraliai ištemptas erdvėje, be to, ji puikiai suderino rūmų kompoziciją su parko žaluma.

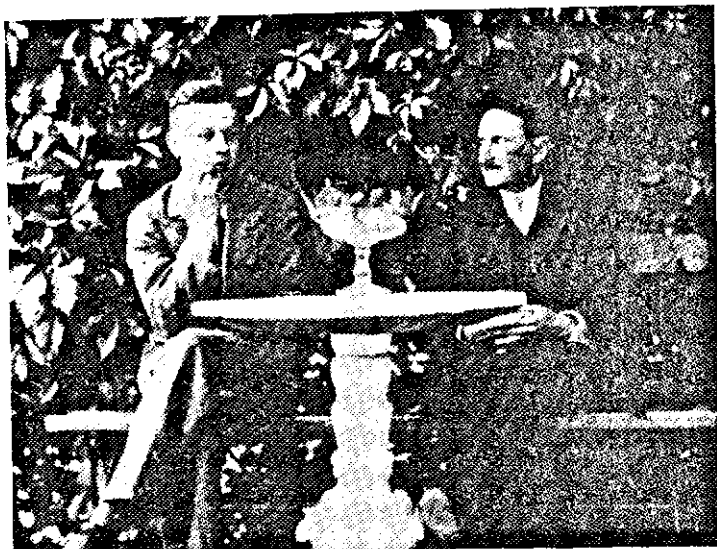
Apie rūmų interjerą, deja, teišliko žodiniai pasakojimai. Nors rūmai iš-

planuoti asimetriškai, visos patalpos išdėstytos anfiladine tvarka. Kiekviena sujungta su vestibuliu ar koridoriumi. Interjeras buvęs puošnus, bet skoningas, santūrus. Būta inkrustuoto parketo, reljefinių krosnių, židinių su metalo dirbiniais. Lubose — gražios tapytos rozetės. 1962 m. susikūrus Taujėnų tarybiniam ūkiui ir atėjus dirbti direktore E. Sakalauskienei medinės dvaro perdangos pakeičiamos gelžbetoninėmis, suremontuojami rūmai, sutvarkomas parkas.

1993 metais Taujėnų dvaro rūmai buvo privatizuoti.

Rūmams daug grožio ir didingumo teikia aplinka. Parkas su turtinga augmenija buvo sukomponuotas taip, kad medžiai ir jų grupės bei krūmai neužgožtų architektūros, o atvirksčiai — sudarytų sąlygas pasigėrėti rūmais iš įvairaus atstumo, kad išryškintų architektūrines detales. Į parką įkomponuoti penki tvenkiniai, maitinami iš šiaurinėje pusėje esančių pelkėtų ir šaltinių uotų žemių, sujungti tarpusavy ir su Mūšios upe. Dėl aukščio skirtumo, kuris sudaro net 12 m., tvenkiniai buvo pratekami, vietomis sujungti kaskadomis. Mūšia tekėjo tarp parko medžių ir parko vejų (dabar ji atsidūrusi parko pakraštyje, nes parką su gražiais uosiais už Mūšios 19 a. pabaigoje iškirto miškų verslininkas Abramovas, kuriam Radvila buvo jį pardavęs). Tai būta vieno seniausių Lietuvoje anglų stiliaus landšaftinių parkų, deja, iki mūsų dienų teisliko jo fragmentas. Jame buvo pasodinta retų, introdukuotų medžių, keletas kurių dar iki šiol gerai išsilaikė. Dar žymios liepų ir kitokių medžių alejos, auga tuopos, skroblai, jovarai,

*Kunigaikštis
Konstantinas
Radvila
(kairėje)
ir dvaro buhalteris
Trušlys*

veimutinė pušis, vakarinės tujos. Ilgainiui apleistame parke išvešėjo menkaverčiai krūmai. Čia tartum miške puikų prieglobstį buvo susiradę paukščiai.

2002 m. ruošiantis tarptautinei mėgėjų teatrų šventei „Prie dvaro“, seniūnijos ir kultūros darbuotojų pastangomis parkas buvo sutvarkytas (išpjauti nudžiūvę medžiai ir menkaverčiai krūmokšniai, nušienauti piktžolynai, išvalytas vienas tvenkinys).

KUNIGAIKŠTIS KONSTANTINAS RADVILA

Konstantinas Radvila gimė 1873 m. spalio 15 d. Taujėnuose. Rygoje baigė Realinę mokyklą ir Politechnikos institutą. Paskui išvyko į Vokietiją studijuoti miškininkystės. Po studijų grįžo į Taujėnus. Jo rūpesčiu Taujėnų dvaro ūkis buvo pasicikęs aukštą kultūros lygį. Sėjo daugiausia kviečius, nes jie gerai derėjo. Žmonės sakydavo: „Gražūs kviečiai, kaip Taujėnų“. Miškuose nutiesė kelius (iš viso 80 kilometrų), iškasė griovius, nusausino pievas. Iš viso Radvilos valdė 7843 dešimtinės žemės. Jų turtas buvo įkainuotas 5 000 000 aukso rublių.

Konstantinas Radvila

1912 m. spalio 1 d. Konstantinas Radvila

vedė Janiną Chovinskaitę iš Mogiliovo gubernijos. Turėjo sūnų Konstantiną, dukras Zosę ir Mariją. Vėliau liko našlys.

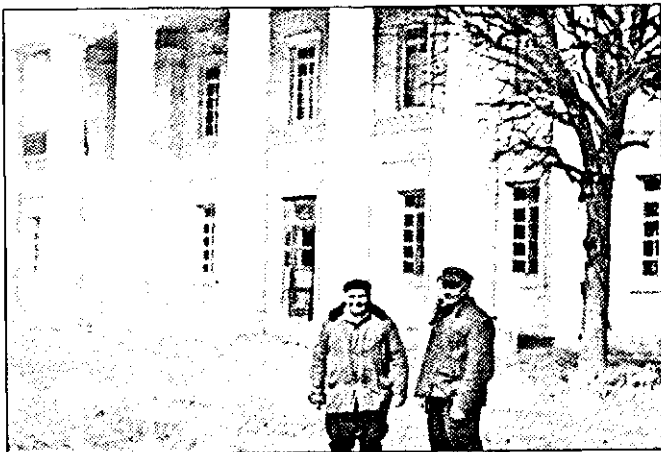
Konstantino Radvilos seseriai kunigaikštytei Celestinai priklausė Leonpolio dvaras. Pardavusi tą dvarą, kunigaikštystė gyveno Taujėnų dvare.

Konstantinas Radvila žmonių buvo pramintas „geležiniu“, nes buvo nepaprastai stiprus fiziškai. Jaunas būdamas lengvai lankstydavo naujas pasagas, visada mėgo drąsius ir stiprius žmones. Buvo aistringas medžiotojas, dvare laikė 70 medžioklinių šunų. Pasakojama, kad tarnas iškeldavo dviem pirštais laikomą monetą, o Radvila mažo kalibro pistoletu vienu šūviu ją išmušdavo. Arba padėdavo degtukų dėžutę ant samdinio galvos ir šaudavo. Bet kokioje padėtyje pagaudavo jam metamą medžioklinį šautuvą ir iš karto šaudamas pataikydavo į taikinį. Iš bėgimo pažindavo, kur kiškio patelė ir kur patinas, ir leisdavo medžioti tik patinus. Labai nemėgo brakonierių. Pagautas brakonierius turėdavo išsirinkti iš krūvos vieną bizūną ir juo būdavo nuplakamas.

Kas norėdavo gauti darbo, turėdavo pakelti akmenines gimas. Jei pakeldavo, nors ir nebūdavo darbo, vis tiek ką nors rasdavo.

Kunigaikštis važinėjo bričkėle. Į bažnyčią, nors ir netolimą, visuomet atvažiuodavo su pora gražiai pakinkytų žirgų. Kunigaikštis klausydavosi šv. Mišių žemai, o kunigaikštystė sėdėdavo balkone. Kai kunigas nešdavo monstranciją aplink bažnyčią, tai kunigaikštis arba jo sūnus kunigą prilaikydavo už alkūnės, tuo išreiškdami savo pagarbą. Baldakimas, po kuriuo vaikščiodavo kunigaikštis ar jo sūnus, dar ir dabar yra Taujėnų bažnyčioje.

Radvila buvo vidutinio ūgio, raišas. Dėl jo raišumo yra keletas pasakojimų, vienas į kitą panašių. Ukmergėje, centre, kur savo metu buvo stomatologinė poliklinika, garsėjo restoranas, žmonių vadinamas „Antras aukštas“. Vieni pasakoja, kad kunigaikštis susiginčijo su prancūzų kunigaikščiu, kad savo arkliu užjos į antrą aukštą savo dvare, kiti teigia, kad į Ukmergės restorano

Buvęs dvaro liokojus Stanislovas Levickas (kairėje) prie dvaro rūmų. Nuotrauka iš R. Levicko asmeninio albumo.

„Antrą aukštą“. Prancūzas, nenorėdamas prarasti savo pinigų, papirko tarnus, kad įpjautų laiptus. Jojant lūžus laiptams, Radvila krito kartu su arkliu, sunkiai susižeidė ir nuo to laiko buvo raišas.

Jojant kunigaikščiui per Ukmergę, kareivis pamatęs atiduodavo pagarbą, o kunigaikštis išmesdavo ant žemės du litus. Restorane „Antras aukštas“ grodavo orkestras. Vos įėjus kunigaikščiui, muzikantai užgrodavo maršą. Tuomet jisai 10 ar 20 litų banknotą perplėšdavo pusiau ir vieną pusę paduodavo muzikantams. Kitą pusę gaudavo, jei nepražiopsodavo, kai kunigaikštis išeidavo.

Buvęs Radvilos vežikas Plaščiauskas pasakojo, kad rūmų slenkstį galėjo peržengti tik jo gerbiami ir kilmingi asmenys. Dažnai pas jį svečiuodavosi Lietuvos prezidentas A. Smetona, asmenys iš Anglijos, Prancūzijos, Lenkijos ir kitų šalių. Pagrindinė kalba dvare buvo lenkų, kuria kalbėjo visa Radvilos šeima. Kunigaikštis gyveno su sūnumi ir dukterimis. Kiekvienas turėjo po keliolika kambarių, kuriuos prižiūrėjo kambarinės ir liokajai. Laikė daug šunų, kurie irgi gyveno kambariuose, kambarinių priežiūroje.

Kaip prisimena buvęs liokajus S. Levickas, po rūmais buvo įrengtas gėrimų sandėlis. Gėrimai buvo atvežti iš Prancūzijos ir kitų šalių, todėl labai brangūs. Butelis kainuodavo beveik tiek, kiek karvė. Vienas užsienietiško romo butelis kainuodavo 70 litų, o karvė 100 litų. Radvila dažnai išvykdavo į Lenkiją puotauti; kai praūždavo visus pinigus, vėl sugrįždavo.

Kiekvienas valstietis, kuris turėjo 3 ha žemės, turėjo ateiti į dvarą atidirbti už žemę 3 dienas per savaitę. Kunigaikštis turėjo daug miškų. Žiemą kas dieną 8 poros arklių veždavo malkas. Žmonėms eiti į mišką buvo griežtai draudžiama. Už darbą vasarą žadėdavo mokėti nuo 1 iki 1,5 lito, per rugiapjūtę — 2 litus, tik jų, žinoma, negaudavo (tai buvusios dvaro samdinės Plaščiauskienės prisiminimai). Visą dvarą tvarkė ūkvedys Tamkevičius, vėliau — Lukoševičius. Kaip pasakojo M. Imbrasas, buvęs dvaro samdinyš, pinigams, maistui išduodavo knygutes, kuriose buvo surašyta, kiek kuriam priklauso. Religinių švenčių metu žmonėms, kurie priklausė dvarui: kambarinėms, virėjoms, buhalterui duodavo dovanų, o kumečiams — nieko. Į darbą išeidavo 6 val. ryto, pietūs — 14 val., darbą baigdavo 23 valandą. Darbininkus prižiūrėdavo pats ponas. Jei kas neįtikdavo, tą bausdavo — mušdavo ir mėgdavo pasityčioti. Užpykdavo ponas dėl menkniekių. Negalima buvo pereiti per dvaro žemę be leidimo, negalima buvo uogauti ar riešutauti dvaro miške, visur kabėdavo užrašai „Draudžiama“. Prie dvaro buvo įtaisytas varpelis, kuriam suskambėjus, visi turėdavo būti darbe. Be varpelio darbininkas negalėjo mesti darbo, nors ir sirgdavo ar namuose kokia nelaimė atsitikdavo.

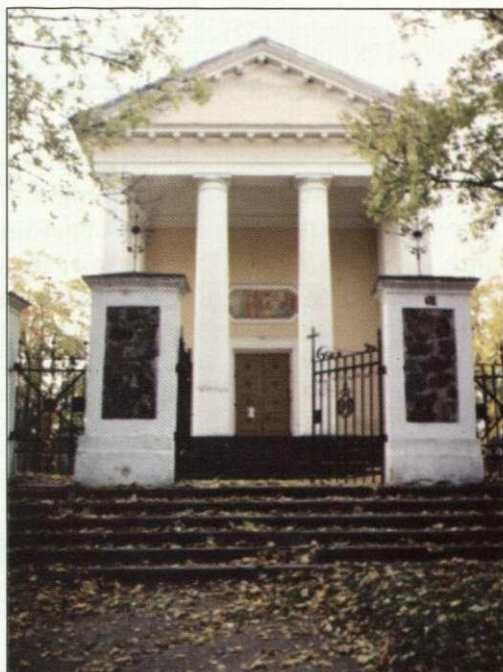
Nepaprastai geros širdies buvo kunigaikštytė Celestina. Ji buvo gero būdo, padėdavo samdiniams ligos ar nelaimės atvejais.

Atgavus nepriklausomybę 1918 m. vasario 16 d. Lietuvos dvarininkų reforma palietė ir kunigaikštį Radvilą. Jam paliktas dvaras ir 80 ha žemės. Būdamas dosnus, pratęs plačiai gyventi kunigaikštis nebesugebėjo ūkininkauti 80 ha žemės plote. Nebesugebėjo susimokėti mokesčių, įsiskolino valstybei ir 1940 m. Žemės ūkio bankas dėl skolų paskelbė varžytines. Dvaras nyko, stambesni ūkininkai supirkinėjo žemes. 1941 m. Konstantinas Radvila buvo ištremtas į Sibirą.

TAUJĖNŲ BAŽNYČIOS ISTORIJA

Pirmosios katalikų bažnyčios atsiradimo metai nėra aiškiai nustatyti. Žinoma, kad 1771 m. Jonas Eperješas pastatė Taujėnuose medinę koplyčią, kuri netrukus sudegusi drauge su visu miesteliu. Po gaisro 1810 m. buvęs pastatytas laikinas maldyklos pastatas, ilgesnį laiką atstojęs bažnyčia. Jame buvę 3 altoriai, o vietoje vargonų fisharmonija. Ilgą laiką Taujėnai buvo Ukmergės parapijos filija. Mūrinę Šv. Kryžiaus išaukštinimo bažnyčią pradėjo statyti grafas Marikonis 1823 m., tačiau statyba buvo nutraukta. Statybą baigė Karolis Radvila 1858 m. Šis didikas buvo lietuviškos dvasios žmogus, nes svarbiausiose bažnyčios vietose padėjo ne lenkiškus įrašus, kaip reikalavo ano meto mada, bet lietuviškus, jų tarpe vieną ant didžiųjų bažnyčios durų iš lauko pusės:

Taujėnų bažnyčia

PONIE, ATLEYSK MUMS MUSU KALTIBIES YR TEYKIES
ISZKLAUSITI MALDU MUSU.

Mūrinė bažnyčia yra gražus neoklasicizmo stiliaus pastatas, panašus į kiek anksčiau pastatytus Taujėnų dvaro rūmus. Bažnyčios portikas susideda iš keturių dorėniškų kolonų su trijų juostų antablementu. Trikampis frontonas be puošmenų, tik visi karnizai turi dekoratyvius dantukus. Ant frontono uždėtos trys statulos primena Vilniaus katedrą. Sienos kolonos baltai nutinkuotos. Dešinėje

matoma tokio pat stiliaus mūrinė varpinė. Šventorius aptvertas mūrine tvora su puošniais ažūriniais vartais.

Taujėnų bažnyčioje yra išlikę pažymėtinų religinio meno ir kulto dalykų: 19 a. medinės Šv.Kazimiero, Šv.Stanislovo, 4 Jėzaus Nukryžiuotojo skulptūros, 19 a. antrosios pusės spalvoto stiklo vitražas „Kryžiaus atradimas“, 1900 m. marmurinis altorius, 19 a. pirmosios pusės dailaus darbo šilkinis amotas. Bažnyčios šventoriuje yra 1874 m. statytas medinis stogastulpis su Jėzaus Nukryžiuotojo skulptūra.

TAUJĖNŲ PARAPIJA

1781 m. Taujėnų parapija turėjo apie 2000 parapijiečių. Tada Taujėnuose buvo mokykla, vadovaujama pranciškonų ar bernardinų. 1782 m. ją lankė 17 mokinių. Po 1863 m. sukilimo ji buvo surusinta. 1866 m. Taujėnų filialistas kunigas Masalskis skundėsi Žemaičių vyskupui M.Valančiui, pranešdamas raštu, kad mokytojas rusas St.Mozolskis rugsėjo 7 d. Taujėnų bažnyčioje atiminėjęs iš žmonių maldaknyges, kitus netgi užpildamas šventoriuje ir juos apmušdamas.

Vėliau, 19 — 20 a. sąvartoje, Taujėnuose gražiai reiškėsi lietuvių tautinis atgimimas, kūrėsi lietuviškos organizacijos, mokyklos.

Taujėnų bažnyčios choras su klebonu J. Voveriu (viršuje iš dešinės trečias) ir kunigu J. Albavičiumi (sėdi pirmoje eilėje iš dešinės trečias) apie 1980m. Nuotrauka iš Z. Karaliūnienės asmeninio albumo.

1940 m. Taujėnų parapija priklauso Ukmergės dekanatui. Parapija turi 3703 parapijiečius. Ilgą laiką čia klebonu buvo kunigas Julijonas Paleckis, vėliau dirbo kunigas Strazdas, Gustavas Gudanavičius.

1970 m. Taujėnų bažnyčioje pradeda dirbti kunigas Jonas Voveris (gimęs 1913 m., kunigu pašventas 1939 m.). Su juo kartu gyveno ir altaristas kunigas Jonas Albavičius.

Taujėnų bažnyčios šventoriuje palaidoti čia dirbę kunigai: P.Valentinavičius, J.Adamovičius, S.Žukauskas, A.Pauliukonis, J.Peleckis, J.Albavičius.

TAUJĖNŲ PARAPIJOS KLEBONAS JONAS VOVERIS

Jau 30 metų, kai Taujėnų parapijos dvasios ganytoju yra nuostabaus dvasingumo ir pamaldumo žmogus — monsinjoras Jonas Voveris. Gimęs 1913 m. lapkričio 2d. Vaičiuliškių kaime, Kurklių valsčiuje, Ukmergės apskrityje (dabar Anykščių rajonas). Per tuos trisdešimt kunigavimo metų klebonas tapo tikru tėvu savo žmonėms. Neatsitiktinai taujėniškiai kalba apie nepaprastą šio žmogaus širdies gerumą, nesavanaudiškumą, rūpestį bažnyčia ir parapijiečiais. Taujėnų parapijoje kunigui Jonui Voveriui taip ir neprireikė atostogų, nors gyvenime matyta ir šilto, ir šalto. Septyneri metai praleisti Sibire. Tremties klebonas nevadina iš gyvenimo išbrauktais metais: „Sutikau

Kunigas Jonas Voveris

labai daug gerų žmonių. Įsitikinau, kaip gražiai gali bendrauti skirtingų tikėjimų, skirtingų pažiūrų žmonės. Juk gyvenau šalia recidyvistų, vagių — nė vienas manęs nenuskriaudė“. Jau niekada neužsimirš tamsiame sandėliuke arba miško žeminėje aukotos Šv.Mišios, į kurias slapta susirinkdavo ne tik lietuviai, bet ir kitų tautybių kaliniai, o Švenčiausiąjį Sakramentą atstodavo iš Lietuvos atsiųsti ir iki Velykų išsaugoti kalėdaičiai. Kas žino, kiek niekur neužrašytų posmų gimdavo tada širdyje. Tik Lietuvoje atkūrus nepriklausomybę, klebonas J.Voveris išleido 11 savo kūrybos knygų.

2003 m. monsinjorui sukako 90 metų. Jis juokauja: „Devynių dešimčių metų man padėjo sulaukti du dalykai: pirma — aš savo gyvenime daugiau laiko praleidau kaimuose, kur grynas oras, antra — negėriau alkoholinių gėrimų“.

Kunigas Jonas Voveris. Pirmą komuniją 1980 metais

Klebonas ir dabar aukoja šventas mišias, kai reikia, nuvyksta pas ligonį ar į gretimų kaimų bažnyčias. Dėl pablogėjusio regėjimo sekmadieniais jam padėti atvyksta Vidiškių parapijos klebonas Dainius Lukonaitis.

TAUJĖNŲ PARAPIJAI PRIKLAUSANTYS KAIMAI

Eil. Nr.	Kaimo pavadinimas	Šeimų skaičius	Gyventojų skaičius	Seniūnija
1.	Radžiūnai	14	40	Taujėnu
2.	Puniai	18	31	Taujėnu
3.	Šiukščiškiai	14	24	Taujėnu
4.	Šiukščiškėliai	11	19	Taujėnu
5.	Vagariai	2	3	Taujėnu
6.	Vadai	8	16	Taujėnu
7.	Varnėnai	13	29	Taujėnu

8.	Kraupėnai	14	30	Taujėnų
9.	Albickėliai	1	2	Taujėnų
10.	Šveikautiškiei	5	14	Taujėnų
11.	Čebatoriškiai	8	17	Taujėnų
12.	Namikiai	6	13	Taujėnų
13.	Kabošiai	17	35	Kavarsko
14.	Radeckai	1	5	Taujėnų
15.	Kaspariškiei	7	20	Kavarsko
16.	Misoniai	1	3	Taujėnų
17.	Širilai	4	7	Taujėnų
18.	Taujėnėliai ir Tulušiai	2	3	Taujėnų
19.	Šalnai	23	47	Taujėnų
20.	Mažeikiai	26	54	Taujėnų
21.	Užupušiai	44	95	Taujėnų
22.	Taujėnai	270	602	Taujėnų
23.	Pamūšiai	54	189	Taujėnų
24.	Paąžuoliai	9	25	Taujėnų
25.	Gaiveniai	7	18	Taujėnų
26.	Ilgatrakiai	1	3	Taujėnų
	Iš viso	580	1344	

PAVASARININKŲ ORGANIZACIJA TAUJĖNUOSE

Pavasarininkų organizacija (antroje eilėje ketvirtas iš kairės) vargonininkas K. Mačikėnas. Nuotrauka iš V. Krikštopanienės asmeninio albumo. Ji pati antroje eilėje pirmą iš kairės.

Ukmergės rajono savivaldybės
Vlado Štaiso viešoji biblioteka

Prieš karą Taujėnuose veikė pavasarininkų organizacija. Aktyvūs jos dalyviai ir organizatoriai buvo kunigas Severinas Buteikis (jis dirbo Vidiškiuose, bet atvažiuodavo ir į Taujėnus), bažnyčios vargonininkas Kazimieras Mačikėnas, mokytojas Kuolys (jis buvo pradėjęs mokyti kunigu, bet paskui vedė). Pavasarininkams priklausė katalikiškasis jaunimas iš Taujėnų ir aplinkinių kaimų. Šios organizacijos narė buvo ir Veronika Krikštaponienė, ji giedojo chore.

Mokytojas Kuolys vadovavo šokių rateliui. Repeticijos vykdavo mokyklos salėje. Merginos šokdavo apsirengusios pačių austais tautiniais rūbais.

Ir V.Krikštaponienė tuo laiku namuose išsiauėdė tautinius rūbus. Jos tautiniai rūbai buvo lininiai, o kitų moterų dar gražesni, nes vilnom austi.

Pavasarininkai turėjo ir uniformas. Moterų buvo tamsiai mėlynos suknelės ir mėlynos kepurės su snapeliais.

Choristai taip pat buvo pavasarininkai. Chorui vadovavo vargonininkas K.Mačikėnas. V.Krikštaponienė prisimena, kad bažnyčioje giedojo trejas lotyniškas mišias, mokėjo ne tik religinių giesmių, bet ir tautinių, patriotinių dainų. 1938 m. birželio mėn. Kaune vyko jubiliejinis „Pavasario“ kongresas. Ten dalyvavo ir 30 Taujėnų choristų, kurie buvo labai gerai įvertinti — gavo apdovanojimą.

Pavasarininkai rengdavo gegužines. Namikių kaime gegužines organizuodavo Vaclovas Žeruolis ir Stasys Pūkas.

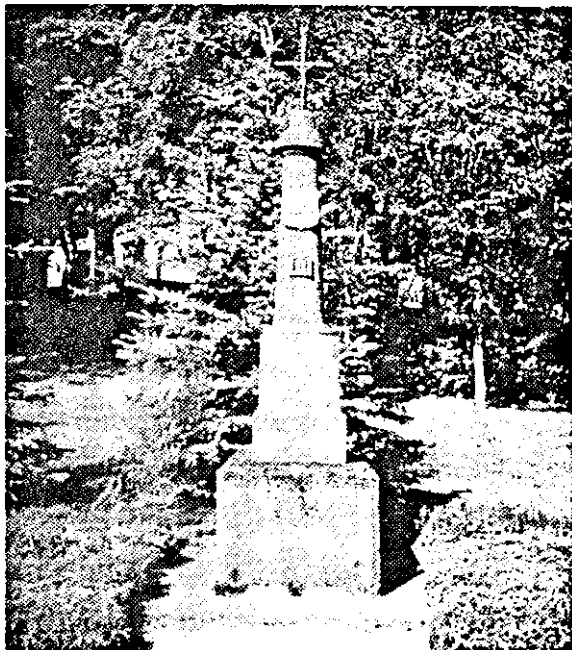
Namikių kaime stovi pavasarininkų kryžius. Tarybiniais metais jis buvo apdaužytas, o dabar vėl atstatytas.

LIETUVOS NEPRIKLAUSOMYBĖS DEŠIMTMEČIUI SKIRTAS PAMINKLAS

Kiekvienais metais rugsėjo mėnesį per patį bulviakasį ir gamtos spalvų gražumą, taujėniškiai sueina ir suvažiuoja į Švento Kryžiaus Išaukštinimo atliejus. 1989 m. rugsėjo 19 d. šie atliejai sutapo su atstatyto paminklo Lietuvos nepriklausomybės 10 – mečiui atšventinimo iškilmėmis. Šio kuklaus paminklo fone išsiskiriančiais Vytimi ir Gedimino stulpais sudarantis nedalomą simboliką.

Ten, kur dabar atstatytas paminklas (anksčiau stovėjęs arčiau plento), iki 1940 metų buvusi Dariaus ir Girėno aikštė: žinią apie drąsulių lakūnų žuvimą kaip tik pranešę čia pat stovinčioje bažnyčioje, pamaldoms pasibaigus. Su teikiant aikštei vardą, dalyvavo pats prezidentas A. Smetona. Keturiasdešimtųjų valdžiai aikštės pavadinimas nepatiko. Vėliau užkliuvo ir pats paminklas.

Kaip byloja užrašas ant autentiškos paminklo dalies, tai – Taujėnų visuomenės auka pirmam Lietuvos valstybingumo jubiliejui: tada, 1928 metais, šią sukaktį minėjo visas kraštas. Nugriovus paminklą, viršutinioji jo dalis – kryžius –

dingo. Postamentą ir koloną tuometinis apylinkės vykdomojo komiteto pirmininkas Vytautas Pučinskas aptiko pas taujėniškius Pauliną Kuojienę ir Veroniką bei Joną Gaidamavičius. Tikra tiesa pasakyta paminklo atšventinimo iškilmėse : tauta, žudyta, tremta, bauginta, ir gniuždyta, neprarado dvasios stiprybės ir keliasi atgimimui be pykčio ir pagiežos už praeitį. Aikštė , kurioje atstatytas paminklas mena Taujėnų apylinkių žiaurų pokarį, aplaistyją krauju – čia nesyk gulėjo išniekinti kūnai, pro šią vietą buvo vežami tremtiniai (kai kurių jų likimai jau tapo istorija), kurių dainos skambėjo paminklo atstatymo iškilmėse. Apie tautos dvasios jėgą , vienybę, apie Lietuvos likimo tragizmą kalbėjo paminklą atšventinęs Taujėnų parapijos klebonas J. Voveris, o neišreikštų jausmų skatinamos moterys degė prie paminklo žvakutes ir dėjo gėles. Panašūs jausmai ragino taujėniškius – V. Bielicką, S. Kaplūną, P. Vildžiūną, V. Puką, V. Namikį ir kitus prisidėti lėšomis ir darbu, kad paminklas būtų atstatytas.

TAUJĖNŲ VALSČIUS

1918 m. mokytojas Kazys Gorinas savo iniciatyva lapkričio pabaigoje sušaukė mitingą. Mitinge nusprendė išrinkti laikinąjį valsčiaus komitetą. Mitingas buvo sušauktas sekmadienį prie valsčiaus valdybos namų (dabar mokykla).

Kalbėjo mokytojai Juozas Pukas, Jonas Griganavičius, Paužuolis ir kiti. Komiteto pirmininku buvo išrinktas J. Pukas, o nariais — S. Katliorius, V. Raudonikis ir Rudminas.

Šis komitetas tvarkė valsčių, kol 1919 m. vasario pirmomis dienomis užėjo raudonarmiečiai. Jie į miestelį atvykdavo pernakvoti ir vėl išvykdavo. Tai būdavo pereinamasis punktas. 1919 m. gegužės mėn. raudonarmiečiai visai pasitraukė. Vėl buvo organizuota vietos valdžia. Pirmasis valsčiaus viršaitis buvo Kazys Kačinskas iš Punių kaimo, dirbęs 1919 — 1920 m., vėliau Rapolas Žižys iš Gaivenių kaimo (1920 — 1921 m.), Juozas Grigaliūnas iš Žibučių kaimo (1921 – 1922 m.), Jonas Marazauskas iš Šalnų kaimo (1923 m.), Antanas Pakėnas iš Paąžuolių kaimo (1924 m.), Petras Auglys iš Šalnų kaimo ir kt.

Sunkus iš pradžių buvo valdžios darbas, nebuvo nei taisyklių, nei nurodymų, nei pinigų. Kas kaip išmanė, taip ir dirbo. Reikėjo rūpintis valsčiaus, apskrities ir kariuomenės reikalais. Valsčiaus valdyba gaudavo daug paraginimų, kuriuos reikėjo pildyti.

Tvarkos darbuotojai valsčiuje vadinosi milicijantais. Pirmasis Taujėnų milicijantas buvo Kirkus. 1919 m. pasitraukus iš Taujėnų raudonarmiečiams valsčiaus seimelis nutarė įsteigti raitą miliciją. Milicijantai buvo renkami iš vietos ištikimų žmonių su savu arkliu. Mėnesio alga buvo nustatyta 500 auksinių.

Tarybiniais metais iki 1990 m. Taujėnų apylinkės liaudies deputatų tarybos vykdomojo komiteto pirmininkais dirbo Petras Satkevičius, Albinas Jurkūnas, Antanas Skapas, Stasys Žižys, Genė Vaitkienė, Vytautas Pučinskas. Nuo 1990 m. Taujėnų apylinkės savivaldybės viršaičiais dirbo Laima Bundonytė – Rinkevičienė, Romas Pivoras. Nuo 1994 m. Taujėnų seniūnijoje seniūnais dirbo Medardas Pukas, vėliau Lionginas Unčiurys.

TAUJĖNŲ SENIŪNIJA

Taujėnų seniūnijos centras — Taujėnų miestelis ir kaimas (630 žmonių). Seniūnijos plotas — 23376 ha. Šiame plote išsidėstęs 61 kaimas, iš kurių 15 jau nykstančių. Viso seniūnijoje gyvena 2015 gyventojų: 1058 moterys ir 957 vyrai. Pagal amžių 369 gyventojai yra vaikai iki 15 metų, 903 — darbingo amžiaus žmonės, 743 gyventojai — pensininkai.

Taujėnų seniūnijoje dirba Elvyra Tulušienė (seniūnė), Janė Zimblienė (vyresnioji specialistė), Danutė Blockuvienė (seniūnijos specialistė).

Seniūnija atlieka šias funkcijas: įvertina atskirų šeimų gyvenimo sąlygas, pateikia savivaldybės administracijai siūlymus dėl socialinės paramos reikalingumo, tvarko namų ūkio knygas kaimo vietovėje, registruoja žemės, van-

Taujėnų seniūnijos kolektyvas (iš kairės) vyresnioji specialistė J. Zimblienė, specialistė D. Blockuvienė ir seniūnė E. Tulušienė

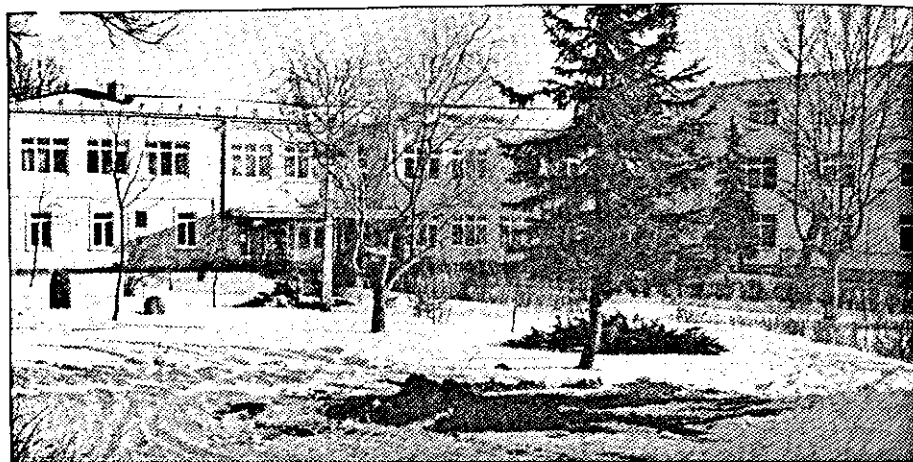
dens telkinių, miško sklypų savininkų pranešimus apie medžiojamų gyvūnų padarytą žalą, padeda žemdirbiams pildyti paraiškas deklaruojant pasėlius, dalyvauja rengiant ir įgyvendinant vaiko teisių pažeidimų prevencijos gerinimo priemones, rūpinasi kapinių priežiūra, organizuoja viešuosius darbus, suteikia įvairią informaciją gyventojams rūpimais klausimais, nukreipia į tam tikras instancijas.

Seniūnijos teritorijoje įsikūrusios 5 įmonės. Baleliuose veikia UAB „Roris ir KO“, Banikonio individuali įmonė, Taujėnuose — Tomo Juškos individuali įmonė, ŽŪK „Taujėnų sodai“, Lėne — Sauliaus Galvono individuali įmonė.

Taujėnų seniūnijos teritorijoje veikia Taujėnų vidurinė mokykla su Užugirio A.Smetonos pradinio ugdymo skyriumi ir Balelių pagrindinė mokykla, trys Ukmergės viešosios bibliotekos ir Ukmergės kultūros centro filialai: Taujėnų, Balelių ir Užugirio.

Seniūnijoje yra 13 kapinių ir 3 senkapiai. Tvarkant kapines pasitelkiami viešuosius darbus dirbantys gyventojai. Jie prižiūri želdinius, šienauja pakeles, remontuoja tvoras.

Mūsų miestelyje 2004m. buvo išspręsta šiukšlių tvarkymo problema. Nemažai taujėniškių įsigijo šiukšlių kontenerius, kuriuos iš jų kiemų išveža UAB „Ukmergės versmė“.

Taujėnų vidurinė mokykla

TAUJĖNŲ MOKYKLOS DAINA

Žodžiai STASĖS KAPLŪNIENĖS

Muzika NIJOLĖS JANULIENĖS

8 Tau - jė - nų vi - du - ri - nė sto - vi, sto - vi, tarp me - džiū, mo - jan - čiū ša -
 kom. ša kom. ša - kom, daug čia iš - moks - tam ir su - ži - nom, su - ži - nom, gar
 14 sé - jam spor - tu ir dai - nom, dai - nom, dai - nom. Vi - si mo - kyk - lą my - lim, kai
 20 e - sa - me ma - ži, su - grįž - ti ir vėl no - rim u - žau - gę di - de - li. Vi li

Jei mokeisi šioje mokykloj,
 Tai prisiminsi ją dažnai,
 Ir sapnuose geruos matysi,-
 Kaip šviečia jos linksmi langai.

Pro šalį eisit, ar važiuosit,
 Užsukit į svečius retai,
 Tačiau širdy vistiek žinosit,
 Kad jūsų čia antri namai.

TAUJĖNŲ VIDURINĖ MOKYKLA

Taujėnų vidurinė mokykla įsikūrusi prie pagrindinės gatvės, pačiame miestelio pakraštyje. Ne visada ji buvo tokia, kokia yra dabar. Laiko tėkmė keitė ir jos išvaizdą, ir pavadinimus.

Iš mokyklos istorijos

- ♦ Pirmoji mokykla Taujėnuose veikė dar 1781 m. 1865 m. veikė valdinė berniukų, 1868m. ir mergaičių pradinė mokykla
- ♦ 1909 m. veikė berniukų ir mergaičių pradinė mokykla. Respublikos laikotarpiu (1922 – 1937 m.) buvo Taujėnų pradinė mokykla
- ♦ Nuo 1938m. iki 1941 m. buvo prezidento A.Smetonos vardo pradžios mokykla
- ♦ 1947 m. buvo progimnazija. 1949 m. veikė septynmetė mokykla
- ♦ 1953 m. septynmetė mokykla perorganizuota į vidurinę mokyklą. Mokykla bazavosi penkiuose pritaikytuose pastatuose
- ♦ 1962 m. pastatytas 4 klasių priestatas. 1978 m. pastatytas tipinis 460 vietų priestatas
- ♦ 1985 m. buvo 17 klasių, kuriose įrengta 14 kabinetų. Mokykloje įrengta sporto salė, valgykla, veikia trumpabangė radijo stotis, 80 vietų bendrabutis, mokomųjų bandymų sklypas, stadionas
- ♦ 1999 m. atidengta atminimo lenta buvusiam mokytojui Juozui Smalsčiui, žuvusiam 1944 m.
- ♦ 2000 m. įvestas profilinis mokymas
- ♦ 2001 m. atlikta mokyklos pastatų renovacija
- ♦ 2003 m. gegužės 24 d. vidurinė mokykla šventė 50 metų jubiliejų

Mokyklos vadovai

Mokyklai yra vadovavęs ne vienas direktorius:

Vadovavimo laikotarpis	Direktorius
1953 m. rugsėjis – 1954 m. rugpjūtis	Albertas Gabnys
1954 m. rugsėjis – 1959 m. rugpjūtis	Aleksas Katinas
1959 m. rugsėjis – 1961 m. rugpjūtis	Romualdas Venys
1961 m. rugsėjis – 1963 m. spalio	Marijonas Grinys
1963 m. spalio – 1964 m. liepa	Marija Mackelaitė
1964 m. rugpjūtis – 1970 m. rugpjūtis	Jonas Jazukevičius
1970 m. rugsėjis – 1989 m. rugpjūtis	Albertas Gabnys
nuo 1989 m. rugsėjo iki šiol	Stasys Kaplūnas

Taujėnų vidurinės mokyklos mokytojų kolektyvas: pirmoje eilėje iš kairės: R. Platūkis, V. Krikštaponis, S. Kaplūnas (direktorius), L. Krikštaponienė, D. Kaplūnas, R. Šarkienė, antroje eilėje: L. Zdanienė, N. Kriščiūnienė, D. Žeruolienė, I. Misevičienė, V. Kryžanauskienė, G. Baronienė, O. Juškienė, trečioje eilėje: R. Pušinskienė, M. Titenytė, N. Janulienė, V. Žukova, L. Kraujelytė, S. Kaplūnienė. 2004m.

Pedagogai

Per 50 metų laikotarpį mokykloje dirbo daugybė mokytojų: vieni ilgiau, kiti trumpiau. Surinkti duomenys leidžia teigti, kad minimumu laikotarpiu mokykloje iš viso yra dirbę 194 mokytojai.

Tačiau turbūt nėra tokio Taujėnų vidurinės mokyklos auklėtinio, kuris nežinotų, neprisimintų ilgus metus direktoriumi dirbusio šviesios atminties mokytojo Alberto Gabnio, Anapilin išėjusių lietuvių kalbos mokytojo, poeto Virgilijaus Kaziūno, istorijos mokytojos Aldonos Janulienės, geografijos mokytojo Apolinaro Stundžios.

Daug metų mokykloje dirbo direktoriaus pavaduotoja, lietuvių kalbos mokytoja Sofija Narkevičienė. Ilgą laiką mokykloje veikė radijo sporto būrelis, gerai žinomas ne tik rajone, bet ir respublikoje. Moksleiviai, vadovaujami nenuilstančio šios sporto šakos entuziasto fizikos mokytojo Kazimiero Narkevičiaus, yra pasiekę įspūdingų pergalių, ne kartą tapę respublikos čempionais. Nemažai taujėniškių, šiandien auginančių savo vaikus ar net anūkus, yra buvę pradinių klasių mokytojos Stasės Katinienės ir geografijos mokytojo Alekso Katino mokiniai. Daug metų mokyklai ir mokiniams atidavę pradinių klasių mokytoja Angelė Nefienė ir a.a. Antanas Nefas, ilgus metus tvarkęs ūkinius mokyklos reikalus. Buvę moksleiviai mielai kalba apie buvusias mokytojas Valę Puneliene, Marytę Gabniene, Valę Sinkevičienę. O kiek dar daug kitų mokytojų, kurie yra dirbę šioje mokykloje, tačiau vėliau iškeliaavę kitur, bet nepamirštantys Taujėnų.

Šiuo metu mokykloje dirba 29 mokytojai. 7 iš jų yra mokytojai metodininkai, 15 turi vyresniojo mokytojo kvalifikacinę kategoriją

Jau daug metų Taujėnuose mokytojauja direktorius Stasys Kaplūnas ir matematikos mokytoja Stasė Kaplūnienė, mokytojos Vanda Kryžanauskienė, Ona Juškienė, Valda Žukova, direktoriaus pavaduotoja Natalija Kriščiūnienė. Į savo mokyklą baigę mokslus sugrižo net 10 šios mokyklos auklėtinių: Genė Baronienė (Pupelytė), Ilona Girdžiūnienė (Juškaitė), Darius Kaplūnas, Rasa Kiliotaitienė (Dirsytė), Lina Krikštaponienė (Žiūraitė), Vidmantas Krikštaponis, Natalija Kriščiūnienė (Žižytė), Vanda Kryžanauskienė (Satkevičiūtė), Regina Pušinskienė (Skuodytė), Milda Titenytė.

Ūkinius mokyklos reikalus tvarkantis direktoriaus pavaduotojas Hubertas Žižys — taip pat šios mokyklos auklėtinis, kaip ir nemažai kitų mokyklos darbuotojų: Alma Telegijienė (Tolušytė), Danguolė Gabrilavičienė (Žemaitukaitė), Vida Sližienė (Daračiūnaitė), Jolanta Janickienė (Čeberiakaitė), Aušra Šnipaitienė (Krikštaponytė), Stasys Kryžanauskas, Eimantas Žeruoelis, Gintautas Žižys.

Mokykla gali džiaugtis tuo, kad čia dirbantys žmonės yra ne tik geri savo darbo specialistai. Jie randa laiko ir visuomeninei veiklai: dalyvauja

kultūros namuose veikiančių meninių kolektyvų veikloje, gieda bažnyčios chore, mielai gina savo seniūnijos garbę įvairiose sportinėse varžybose, dalyvauja miestelio bendruomenės veikloje.

Moksleiviai

Per 50 metų Taujėnų vidurinę mokyklą lankė nemažas būrys taujėniškių ir aplinkinių kaimų vaikų. Ne mažiau gausus būrys gavo brandos atestatus. Nuo 1956 m. mokyklą baigė 828 abiturientai.

Taujėnų vid. mokyklą baigusiu ir brandos atestatus gavusių moksleivių skaičius

Metai	Laida	Gavo atestatus	Metai	Laida	Gavo atestatus
1956	1	15	1981	26	19
1957	2	13	1982	27	27
1958	3	17	1983	28	26
1959	4	15	1984	29	25
1960	5	17	1985	30	24
1961	6	18	1986	31	23
1962	7	20	1987	32	22
1963	8	15	1988	33	19
1964	9	20	1989	34	14
1965	10	22	1990	35	12
1966	11	15	1991	36	15
1967	12	25	1992	37	10
1968	13	18	1993	38	8
1969	14	15	1994	39	13
1970	15	15	1995	40	9
1971	16	13	1996	41	8
1972	17	20	1997	42	7
1973	18	18	1998	43	12
1974	19	22	1999	44	7
1975	20	21	2000	45	9
1976	21	23	2001	46	12
1977	22	19	2002	47	10
1978	23	26	2003	48	15
1979	24	23	2004	49	14
1980	25	23			

Taujėnų vidurinės mokyklos istorijoje įrašyti vardai tų abiturientų, kurie vidurinę mokyklą baigė aukso ar sidabro medaliais, o vėliau juos pakeitus atestatais su pagyrimu, gavo tokius atestatus. Tokių abiturientų yra 14 ir mokykla jais didžiuojasi:

Eugenijus Mačikėnas, 1967 m., *sidabro medalis*
Birutė Nefaitė, 1982 m., *aukso medalis*
Audronė Lipnickaitė, 1985 m., *aukso medalis*
Ilona Juškaitė, 1987 m., *sidabro medalis*
Inga Kaplūnaitė, 1994 m., *atestatas su pagyrimu*
Jurga Bagdonaitė, 1996 m., *atestatas su pagyrimu*
Kristina Driukaitė, 1998 m., *atestatas su pagyrimu*
Brigita Kriščiūnaitė, 1999 m., *atestatas su pagyrimu*
Kristina Tidikytė, 2000 m., *atestatas su pagyrimu*
Vilma Jovaišaitė, 2001m., *atestatas su pagyrimu*
Irma Kaplūnaitė, 2001m., *atestatas su pagyrimu*
Justina Markevičiūtė, 2001m., *atestatas su pagyrimu*
Alina Širvelytė, 2003 m., *atestatas su pagyrimu*
Asta Širvelytė, 2003 m., *atestatas su pagyrimu*

Pagal moksleivių skaičių mokykloje būta pakilimų ir atoslūgių. Būta metų, kai nedidelėje mokykloje mokėsi daugiau kaip 400 moksleivių (1956 m., 1966 m.). Nuo vidurinės mokyklos gyvavimo pradžios iki pat 1983 m. kiekvienais metais mokėsi ne mažiau kaip 300 moksleivių. 1992 m. – 1995 m. laikotarpiu mokykloje mokėsi mažiausiai mokinių (1995 m. — tik 132 moksleiviai). Tai mažiausias moksleivių skaičius vidurinės mokyklos istorijoje. Šiuo metu mokykla vėl „auga“, moksleivių skaičius „svyruoja“ apie 300 (vienais metais daugiau, kitais mažiau).

Kiekvienais metais mokiniai gali lankyti įvairius būrelius pagal savo pomėgius. Didžiausio populiarumo susilaukia įvairūs muzikiniai, sporto būreliai. Tačiau vaikai noriai lanko ir informatikos, darbų, kaibų, tikslųjų mokslų būrelius. Kai kurie moksleiviai lanko muzikos, sporto mokyklas Ukmergėje.

Daug pasiekta sporto srityje. Rajoninėse krepšinio varžybose nuo 1994 m. net 8 kartus moksleiviai tapo rajono čempionais. Du kartus jie yra tapę absoliučiai geriausia kaimo jaunimo komanda. Kompleksinėje spartakiadoje 2002m. ir 2003 m. iškovota I vieta.

Nuolat organizuojamos įvairios tradicinės ir naujos, jau tradicija tapančios šventės: „Rudenėlio šventė“, „10-tokų krikštynos“, „Kaziuko mugė“, „Pažymių aukcionas“, „Šimtadienis“ ir kt.

Mokyklos savivalda

Mokykloje yra mokinių taryba. Moksleiviai kas 2 metus dalyvauja Lietuvos moksleivių Parlamento rinkimuose. 2000 m. 11 klasės moksleivis Arnoldas Pivoras LMP atstovavo visam Ukmergės rajonui. Moksleiviai turi galimybę dalyvauti Vaikų vasaros poilsio ir Nusikalstamumo prevencijos programose.

Nuo mokyklos gyvenimo neatsiejama ir mokyklos tarybos, kuri veikia nuo 1994 m., veikla. Jos pirmininku buvo išrinktas tėvų atstovas Romas Pivoras. Šiuo metu mokyklos tarybai vadovauja taip pat tėvų atstovas Rolandas Janickas. Mokyklos taryba svarsto įvairius mokyklos veiklos klausimus, finansavimo problemas. Daug nuveikta ruošiant mokyklos 50-mečio jubiliejinę šventę.

TAUJĖNŲ MIESTELIO BENDRUOMENĖ

Lietuvai įstojus į Europos Sąjungą, dažnas vis dar galvoja, kad kažkas kitas turi išspręsti problemas, sutvarkyti gyvenimą ar aplinką. Visa tai gali padaryti patys žmonės. Tik tai padaryti yra lengviau susibūrus į bendruomenes. Bendruomenė gali spręsti etnokultūros išlikimo, tęstinumo, socialines ir net ekonomines problemas.

Taujėnų miestelio bendruomenės steigiamasis susirinkimas įvyko 2002 sausio 31 d. Į svečius atvyko Lietuvos ūkininkų draugijos administracijos direktorė Guoda Burokienė. Ji papasakojo apie bendruomenių veiklą Airijoje. Susirinkime prieita vieningos nuomonės, kad reikia steigti bendruomenę.

Bendruomenės pirmininke tapo Aldona Miliuvienė, buvo išrinkta 10 na-

Bendruomenės tarybos nariai paplūdimio atidarymo šventėje. Iš kairės į dešinę R. Janickas, H. Žižys, J. Levickienė (bendruomenės pirmininkė), N. Kriščiūnienė, G. Žukauskienė.

rių bendruomenės taryba. Nuspręsta kas dvejus metus organizuoti ataskaitinį – rinkiminį susirinkimą. 2004 m. bendruomenės pirmininke išrinkta Jurgita Levickienė, pirmininkės pavaduotojais — Hubertas Žižys ir Aldona Miliuvienė. Miestelio bendruomenė — Lietuvos bendruomenių sąjungos ir Ukmergės krašto bendruomenių sąjungos narė.

2002 m. miestelio bendruomenė susidūrė su didele problema dėl buvusio mokyklos bendrabučio. Pastatas buvo ilgą laiką nenaudojamas, todėl atiduotas savivaldybės žinion. Į šį bendrabutį buvo nuspręsta atkelti miesto gyventojus, kurie nesusimoka už butus. Taujėniškiai priešinosi tokiam sprendimui, norėjo pastate įkurti senelių namus. Tačiau tik per didelius vargus buvo pasiekta, kad norint įkelti gyventoją, būtų gautas bendruomenės pritarimas.

2003 m. bendruomenė laimėjo projektą „Paplūdimio įrengimas — iniciatyvios bendruomenės ugdymas“, kurį rėmė Kaimo bendruomenių partnerystės programa. Įrengtas paplūdimys prie Mūšios tvenkinio. Taip pat laimėtas projektas leidiniui „Taujėnai“ išleisti. Ateityje galvojama įkurti laisvalaikio centrą, kuriame taujėniškiai galėtų praleisti laisvalaikį. Planuojama įrengti krepšinio, tinklinio aikštes.

Bendruomenė rengia įvairias šventes. Kiekvienais metais miestelio centre puošiama eglutė, prie kurios vyksta Kalėdų šventė. Renkamos ir apdovanojamos gražiausios sodybos. 2002 metais gražiausia pripažinta Danutės ir Stasio Blockų, 2003 m. — Aldonos ir Alberto Striogų, 2004 m. — Onutės ir Vytauto Pučinskų sodybos.

Kaimo bendruomenės tikslas — žingsnis po žingsnio eiti į priekį, kad kuo daugiau žmonių įsijungtų į bendruomenės veiklą, kad neliktų abejingų, visi rūpintųsi bendrais namais — Taujėnų miesteliu.

TAUJĖNŲ GIRININKIJA

Girininkija įkurta 1919 m. Pirmuoju girininku buvo V. Rudavičius. Vėliau čia dirbo P.Pivoras, P.Lubauskas. Jau 26 m. Taujėnų miškais rūpinasi Juozas Bagdonas.

Girininkijai priklauso 2452 hektarai valstybinių miškų. Vyrauja gana natūralūs lapuočių miškai. Spygliuočių yra tik 20 % viso medynų ploto. Pagrindiniai sausinimo darbai užbaigti 1985 metais. Girininkijos teritorijoje yra 40 km kelių su dirbtine danga. Per metus taujėniškiai atkuria apie 20 hektarų miško, iškerta 10 – 12 tūkstančių kietmetrių medienos. Girininkijos teritorija turtinga medžiojamąja fauna. Pastatyti medžioklės namai, prie kurių žiemos metu organizuojamos šunų varžybos žvėrimis surasti.

ŽEMĖS ŪKIO KOOPERATYVAS „TAUJĖNŲ SODAI“

Žemės ūkio kooperatyvas „Taujėnų sodai“ — tai gamybinio pobūdžio ūkio subjektas, Taujėnų sodininkystės valstybinio ūkio reorganizavimo, o vėliau Taujėnų žemės ūkio bendrovės likvidavimo metu susikūrusi įmonė. Kooperatyvas, turėdamas patyrusius specialistus bei gamybines — techninę bazę, augina ir parduoda žemės ūkio produkciją. Likvidavus Taujėnų žemės ūkio bendrovę, nemaža dalis jos narių atsiėmė už turėtą pajų priklausantį turtą ėmė savarankiškai ūkininkauti, o dalis nutarė burtis dirbti drauge. Vieni turėjo už pajų gavę grūdų sandėlį, kiti — mechanines dirbtuves, vaisių saugyklą, techniką, daugiamečius sodinius ir pan. Visa tai buvo kaip turtinis įnašas į kooperatyvą.

Stasys Blockus ŽŪK pirmininkas

ŽŪK „Taujėnų sodai“ veiklą pradėjo 2001 metų balandžio 01 dieną. Tuo laiku buvo 65 nariai (pajininkai). Dabar yra 60 narių (5 jau mirę), 12 iš jų yra nuolatiniai įmonės darbuotojai. Sezoniniams darbams atlikti yra samdomi papildomi darbuotojai. Kooperatyvo veiklai vadovauja pirmininkas Stasys Blockus, turintis 33 metų darbo stažą, o vadovo pareigas atlieka 12 metų. Įmonės finansininke dirba Stasė Bagdonienė (27 metų darbo stažas). Didžiąją dalį dirbančiųjų sudaro mechanizatoriai, turintys nemažą darbo patirtį. Stropiai dirba Valdas Gabrielavičius, Algirdas Virbalas, Gediminas Auglys, Mindaugas Auglys, Alvydas Dalinkevičius. Sodininko specialybę turintis Alius Stakas dažniausiai kruopščiai darbuojasi sode.

Kooperatyvo veiklos pradžioje buvo 459 ha žemės. Visa žemė nuomojama (236 ha iš valstybės ir 224 ha iš privačių asmenų). 2004 metais nuomojama iš viso 708 ha žemės. Plėtojamos dvi pagrindinės veiklos sritys — tai sodininkystė ir augalininkystė. Daugiausia auginami javai (343 ha), linai (45 ha) ir rapsas (119 ha).

Sodai užima 24 ha. Auginamos žemaūgės obelys. Tai perspektyvi kryptis. Sodas pradėtas veisti 2000 m. 2003 m. priskinta dar tik 70 tonų obuolių. Ateityje tikimasi išauginti apie 400 tonų gerų desertinių obuolių.

2003 metais prikulta 831 t grūdų (2,8 t. iš hektaro). Taikant pažangias javų auginimo technologijas bei pakeitus turimą techniką modernia vakarietiška, tikimasi didesnio javų derliaus.

Kooperatyvas ne tik savo nariams, bet ir kitiems ūkininkams pagal galimybes padeda atlikti žemės ūkio darbus.

TAUJĖNŲ PAŠTAS

1895 m. vasario 16 d. Taujėnuose buvo įsteigtas paštas. 1919 m. gegužės mėn. 7 d. įsteigta Lietuvos pašto agentūra. Viršininkai buvo Skystimas, Zalga, Lapėnas, Garla, Lukoševičius.

Radijo aparatų buvo Pamūšio kaime pas Dalinkevičių, Kraupėnų kaime pas P.Žižį, Lėno kaime pas J.Pociūną, Vadų kaime pas J.Zigmatavičių.

Iš viso buvo 2 telefono aparatai: klebonijoje ir valsčiaus valdyboje.

Tarybiniais metais pašto viršininkėmis dirbo Birutė Kabošienė, Palmira Dzienaitė.

Šiuo metu Taujėnų pašte dirba viršininkė Jolanta Diliuvienė ir 5 laiškininkai Birutė Uselienė, Elena Pintukienė, Aldona Gvozdienė, Stasys Budnikas, kurie aptarnauja 476 kiemus Taujėnų, Pažuolių, Gaivenių, Šlenių, Užupušių, Mažeikių, Širilių, Vadų, Sukusčių, Šalėnų, Čebatoriškių, Namikių, Tulušių, Švekautiškių, Ra-

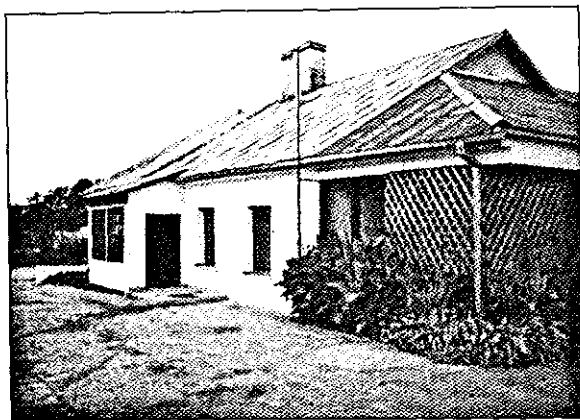
Pašto viršininkė J. Diliuvienė

deckų, Albickėlių kaimuose.

Paštas renka mokesčius, priiminėja perlaidas, siuntinius, platina spaudą, korespondenciją. Daugiausia taujėniškiai prenumeruoja laikraščius „Gimtoji žemė“ (148 gyventojai), „Valstiečių laikraštis“ (32 gyventojai), „Vakaro žinios“ (43 gyventojai), „Lietuvos rytas“ (31 gyventojas) ir kt.

T. JUŠKOS INDIVIDUALI ĮMONĖ

1993 metais Jolita ir Tomas Juškai atidarė individualią parduotuvę. Plėsdami veiklą 1999 metais atidarė kavinę Taujėnuose, kurioje užsakomi šventiniai pobūviai ir gedulingi pietūs.

*T. Juškos individuali
įmonė*

TAUJĖNŲ AMBULATORIJA

1945 m. senojoje Taujėnų klebonijoje buvo atidaryta ambulatorija, kuriai vadovavo gydytoja Kamarauskienė. Tuo metu veikė stomatologinis, procedūrinis kabinetas, laboratorija, o nuo 1950 m. iki 1962 m. ir akušerinis skyrius su lignonine, kuriam vadovavo felčerė – akušerė Elena Grininė. Vėliau šis skyrius buvo panaikintas, liko tik kabinetas. Ambulatorijoje dirbo gydytojai Jaudegis, Kalibatas, Kelpšienė.

1984 m. nugriaunama senoji ambulatorija, vietoje jos pradeda veikti naujai pastatyta moderni ambulatorija, kuriai vadovauja gydytojas Viktoras Bielickas, felčere dirba Rima Zlatkienė, akušere Elena Grininė, stomatologe Elvyra Dapkevičienė, medicinos seserimis Genė Narkūnienė, Nijolė Bielickienė, Dalia Daniūnienė.

Po reorganizacijos ambulatorija priklauso Ukmergės pirminės sveika-

tos priežiūros centrui. Dabar čia dirba vyr. gydytojas V. Bielickas, bendruomenės slaugytojos Dalia Daniūnienė ir Nijolė Bielickienė, stomatologė Donata Tarškevičienė, vairuotoju dirba Algis Auglys.

2002 m. ambulatorijoje atlikta renovacija, kurią finansavo Pasaulinis bankas. Dabar čia veikia fizioterapijos ir procedūrinis kabinetai, laboratorija, stomatologinis kabinetas, registratūra. Per metus aptarnaujami 1608 gyventojai, pas gydytoją ligučiai apsilanko 3658 kartus (iš jų 2534 kartus suaugusieji ir paaugliai, 274 kartus — vaikai iki 14 metų). Per metus gydytojas namuose aplanko 610 ligonių, ambulatorijoje atliekama 3850 procedūrų.

TAUJĖNŲ KULTŪROS NAMAI

„Darbštūs ar tinginiai, spartūs ar atlyžę, kaimo žmonės dirba tą patį sunkų žemės kilnojimo darbą. Dirba vienais raumenimis, žiūri į tą vieną pilką žemelę. Nors lietuvis pavalgyti mėgsta, nors savo apdarą paskaistinti mėgina bent juosta ant kaklo ar raišteliu ant galvos — visa to nepasiilgsta. Užtat įspūdžių jis tikrai pasiilgsta. Padirbės. Padirbės keletą dienų ir ima neberimauti, pradeda lyg tingėti, lyg nuobodžiauti. Vienodumas jam pakyri, kaip ilgokai sėdint ant vienos šlaunies ar persikreipus į vieną šoną. Atsveria lietuvi tik šventė, kuri jam ne tik atilsis Viešpatyje, bet ir daugiariopas džiaugsmas“, — rašė J. Tumas — Vaižgantas, aiškindamas lietuvių charakterį, jo tautinį savitumą. Bet negi tik lietuvis trokšta atokvėpio po sunkaus kasdieninio triūso? Negi tai nėra natūralu kiekvienos tautos žmogui? Tik švenčiamos pasaulyje įvairiai net ir tos pačios šventės, ir tas šventimo būdas jau liudija vienos ar kitos kultūros savitumą. Išskirtinumą turi ir kiekvienas Lietuvos regionas, netgi kiekvienas miestas ar kaimas.

Taujėniškiai šokdavę grynai tautinius šokius: kirvi, muštinį, blezdingėlę. Kiek vėliau į madą įėjo „kikilis“, „pokrategas“. Jie panašūs į polką, tik šokdavę labai kratydamiesi ir kojas pratiesdami. Dar vėliau šokdavę kadrilį, polką.

Iki 1940 m. Taujėnų valsčiuje buvo susibūrę keli mėgėjai vaidinti. Vadovo jie neturėjo. Vieni patys pasitardami gražiausius vaidinimus suruošdavo. Užsiprašydavo grimotojus, orkestrą. Būdavo, iškljuos skelbimus apie vakarėlį — daug taujėniškių suplaukia.

Sunkiausia, pagrindinė rolė tekdavo Aleksandrai Kamarauskaitei iš Gaivenių kaimo. Ji ir vyrus vaidindavo: nuotraukose jos herojai tokie elegantiški, skrybėlėti, valiūkiškomis akimis. Aleksandrai nedaug repetuoti reikėdavo — žodžius, būdavo, iškaša, o jau „nuduoti“ — pati prigimtis išmokė.

Ir vėliau, įkūrus kultūros namus, Aleksandra Kamarauskaitė dalyvavo

saviveikloje, dažnai pasakodavo savo kūrybos intermediją „Kaip aš likau senmerge“.

Į Taujėnus atvykdavęs tuomet populiarus Kauno aktorius Pupų Dėdė — Petras Biržys.

1947 m. liepos 25 d. Lietuvos KP CK ir Lietuvos TSR Ministrų Taryba priėmė nutarimą „Dėl priemonių kultūros, švietimo darbu pagerinti“, kuriame numatyta kiekvienoje apylinkėje atidaryti klubą — skaityklą, kiekvieno valsčiaus centre — viešąją biblioteką. Kultūros namai turėjo būti atidaryti visų apskričių centruose.

1952 m. Taujėnuose kultūros namai įkuriami pastate, kuriame yra ir dabar. Pastatas statytas 1936 m.

1969 m. kultūros namai perkeliama į dvaro rūmus. Salėje buvo 385 žiūrovų vietos, 4 darbo kambariai. Senajame pastate liko kino salė. Į kultūros namus atvykdavo garsūs Lietuvos dainininkai, kameriniai orkestrai, dramos teatrų spektakliai, vykdavo saviveiklinių kolektyvų pasirodymai. Nuo kultūros namų įkūrimo kultūrinį darbą dirbo ne viena dešimtis darbuotojų: Aleksūnaitė, Apanavičiūtė, J.Jasikonis, V.Barkauskienė, A.Strazdaitė, R.Žižienė, A.Tamulytė, V.Kaziūnienė, St.Navickienė, M.Namikienė, E.Tautvydaitė, D.Kondrotaitė, D.Meškauskaitė – Auglienė, D.Andriuškevičienė, R.Guzelytė, L.Narkūnienė, A.Jasionis, Z.Kosmanienė, I.Stankevičiūtė, D.Miltenytė, R.Paulauskaitė ir kt.

Mėgėjų meno kolektyvų narių galima suskaičiuoti ne vieną šimtą, pvz.:

*Tautinių šokių kolektyvas vadovaujamas Aldonos Strazdaitės. 1958 m.
Nuotrauka iš asmeninio Z. Karaliūnienės albumo*

1976 m. kultūros namuose veikė 17 ratelių, kuriuos lankė 163 žmonės. Buvo dūdų orkestras (12 žmonių), trys choreografijos rateliai (40 žmonių). Etnografinis klubas „Linksmoji seklyčia“ vienijo 35 įvairaus amžiaus žmones.

Kultūros namų kolektyvai įvairiose apžiūrose pelnydavo prizines vietas. Žmonės atsimeina dramos kolektyvo, vadovaujamo E. Tautvydaitės, pastatytą spektaklį pagal J. Baltušio kūrinį „Valiusei reikia Alekso“, kuris 1981 m. respublikiniame dramos kolektyvų konkurse „Dobilėlis penkialapis“ užėmė pirmąją vietą. Įspūdingos šventės vasarą vykdavo dvaro parke.

1990 m. pabaigoje buvo nutarta rajone įkurti kultūros centrus. 1991 m. sausio mėn. toks centras įkuriamas Taujėnuose. Jam priklausė Taujėnų, Užugirio, Balelių kultūros namai ir bibliotekos. Direktore paskiriama Z. Kosmanienė.

1992 m. pradžioje iš dvaro iškeliami kultūros namai, kurie persikrausto į kino salę ir užima vieną bibliotekos kambarį. Nors vietos ir sumažėjo, tačiau vis tiek vykdavo įvairūs renginiai: vaikų klubo „Šypsena“ susitikimai, Joninių ir Užgavėnių šventės ir kt. Kadangi salė buvo su pakylomis kėdėmis, nebuvo scenos, daugelis renginių vykdavo mokyklos salėje.

1995 m. kultūros centrai panaikinami. Kultūros namai perduodami Ukmergės kultūros centrui. Nuo 1995 m. iki šiandien kultūros namuose dirba Taujėnų filialo vedėja Laima Jančiauskaitė, meno vadovė Nijolė Janulienė, renginių organizatorė Jurgita Levickienė.

1996 m. seniūnijos, žemės ūkio bendrovės pagalba salė pertvarkoma. Į kvietimą atsiliepia Taujėnų jaunimas. Po salės remonto kultūros darbuotojos pakvietė miestelio gyventojus į vakarones, koncertus, literatūrinius – muzikinius vakarus, šokių maratoną. Jaunimas noriai dalyvaudavo žaidime „Taip . Ne“, vaikai skubėdavo į įvairias popietes ir kitus renginius.

1999 m. Taujėnų kultūros namai konkurse „Geriausi kaimo kultūros namai“ tapo nugalėtojais.

Miestelio gyventojus, mėgstančius dainuoti, muzikuoti ar turiningai leisti laisvalaikį, kultūros namai kviečia į įvairius mėgėjų meno kolektyvus. Kolektyvai gyvuoja jau ne pirmus metus, turi savo tradicijas, nemaža pasiekimų ir laimėjimų.

Taujėnų mėgėjų teatras susikūrė 1997 metais lapkričio mėn. Teatro branduolys — scenos entuziastai, kūrybingi žmonės: Rolandas ir Jolanta Janickai, Daiva ir Hubertas Žižiai, Vidmantas Krikštaponis, Algis Padolskis, Jurgita Levickienė, Laima Jančiauskaitė. Susirinkę į pirmąją repeticiją, nusprendė, kad V. Bladykaitės „Ženteliai“ bus tas kūrinys, kuris sudomins žiūrovą. Kadangi trūko dviejų aktorių, į kolektyvą buvo pakviesti Algis Virbalas ir Aurikas Pežinskas. Sceninius kostiumus ir rakandus pirmajam spektakliui susinešė patys artistai. 1998 m. balandžio 13 d. įvyko spektaklio premjera Tais pačiais metais spektak-

Taujėnų mėgėjų teatras Pirmojo spektaklio V. Bladykaitės "Ženteliai" aktoriai: pirmoje eilėje iš kairės: H. Žižys, V. Krikštonis, A. Pežinskas, A. Virbalas, antroje eilėje R. Janickas, J. Levickienė, D. Žižienė, L. Jančiauskaitė, J. Janickienė, A. Padolskis (1998m.)

Ruošiantis antram tarptautiniam mėgėjų teatrų festivaliui "Prie dvaro" scenos statyba

lis pripažintas geriausiu rajone. Tuomet ir prasidėjo Taujėnų mėgėjų teatro „skrydis“. Su šiuo, o vėliau ir su K.Gunisperio „Pavyzdiniu ūkiu“ (2000 m.), S.Kapnio „Plutele ir pelėmis“ (2003 m.) dalyvauta įvairiuose festivaliuose ir šventėse ne tik Lietuvoje, bet ir Latvijoje, Lenkijoje.

2002 m., švenčiant mėgėjų teatro 5–erių metų sukaktį, nutarta surengti pirmąją tarptautinę mėgėjų teatrų šventę „Prie dvaro“. Ji vyko dvaro parke. Šventėje dalyvavo kolektyvai iš Koknesės ir Dobelės (Latvija), Punsko (Lenkija), Raudondvario (Radviliškio raj.), Skapiškio (Kupiškio raj.). Pasirodė ir Taujėnų mėgėjų teatras.

2004 m. įvyko antroji tokia šventė. Nuo šių metų renginiai vyks taujėniškių vadinamajame beržynėlyje, kur, likus savaitei iki šventės, pastatyta scena. Originalų statinį suprojektavo ir pats prie jo dirbo tautodailininkas Anatolij Maštaler, kartu su juo plušėjo saviveiklininkai vyrai: Rolandas Janickas, Hubertas Žižys, Algis Padolskis, Rolandas Levickas, kiti miestelio bendruomenės nariai.

Šventėje dalyvavo kolektyvai iš Sant Maurice Les Chateaneuf (Prancūzija), Koknesės (Latvija), vaidino Diliauskų (Pasvalio raj), Kriukų (Joniškio raj.) ir Taujėnų teatro mėgėjai. Visą dieną nestigo žiūrovų.

Be jau išvardintų scenos mėgėjų, spektakliuose yra vaidinę ir Valdas Padolskis, Ieva Virbalaitė – Bagdonienė, Rolandas Kanišauskas, Mantas Kriščiūnas. Spektaklius režisuoja Laima Jančiauskaitė.

Vaikų dramos kolektyvas

Kultūros namuose veikia 7 – 10 metų ir 12 – 15 metų vaikų dramos kolektyvai. Jaunesniųjų vaikų kolektyvą 2000 m subūrė vadovė Jurgita Levickienė. Jį lanko 9 vaikai. Vyresniųjų vaikų kolektyvui vadovauja Laima Jančiauskaitė. Kolektyvas gyvuoja nuo 2000 m. Jame vaidina 11 vaikų. Abu kolektyvai dalyvauja rajoninėse vaikų dramos kolektyvų šventėse, vaidina įvairių švenčių metu.

Mišrus vokalinis ansamblis iš kairės pirmoje eilėje: A. Padolskis, H. Žižys, A. Žukauskas, Č. Zdanis, R. Levickas, D. Kaplūnas, R. Janickas, antroje eilėje iš kairės: A. Telegijienė, D. Žižienė, L. Zdanienė, G. Žukauskienė, J. Levickienė, J. Janickienė, L. Jančiauskaitė, N. Stakienė, A. Kaplūnienė, N. Janulienė (vadovė), N. Kaziūnienė. Fotografavo S. Aukštuolis

Net keliems kolektyvams vadovauja meno vadovė Nijolė Janulienė.

Mišrus vokalinis ansamblis, susibūrė 1996 m. Jame dainuoja 17 įvairių profesijų žmonių. Per metus kolektyvas surengia apie 20 koncertų ne tik Taujėnuose, bet ir kituose Lietuvos miesteliuose. 2003 m. kolektyvas pelnė geriausiųjų vardą Siesikuose vykusioje rajoninėje šventėje „O tu dainuok“. Ansamblio repertuarė - lietuvių kompozitorių dainos, kurios yra artimos atlikėjui ir žiūrovui.

*Vyrų vokalinis ansamblis
iš kairės :
R. Janickas, V. Padolskis,
D. Kaplūnas,
A. Žukauskas, H. Žižys*

Vyrų vokalinis ansamblis — didžiausių simpatijų sulaukiantis kolektyvas. Jame dainuoja septyni vyrai: Hubertas Žižys, Algimantas Žukauskas, Česlovas Zdanis, Rolandas Janickas, Rolandas Levickas, Darius Kaplūnas, Valdas Padolskis.

Folklorinis ansamblis susikūrė 1998 m. Jis dalyvavo Deltuvoje organizuotose rajoninėse šventėse „Padainuosim susieję“. 2003 M. dalyvavo Pasaulio lietuvių dainų šventėje „Mes“, 2004 m. II Vilniaus apskrities kultūros ir meno šventėje „Vilnijos vainikas 2004“. Ansamblio repertuare — Aukštaitijos regiono dainos, žaidimai, rateliai.

Vaikų pop choras susibūrė 1996 m. Jis nuolat pasipildo naujais nariais. Jame jau dainavo apie 100 vaikų. 2003 m. šis kolektyvas pripažintas absoliučiai geriausiu Aukštaitijos regiono vaikų pop chorų festivalio – konkurso „Spindulėlis 2003“ kolektyvu.

Merginų ansamblis — trys merginos: Meilutė Auglytė, Vaida Blockutė, Živilė Jasionytė,— skiria jaunatviškas dainas visiems žiūrovams. Jos daug koncertuoja ne tik rajone, bet ir už jo ribų.

Kultūros namai ir biblioteka daugelį renginių organizuoja kartu. Jau tradiciniais tapę renginiai: Užgavėnių šventės, teatralizuota šventė vaikams „Turiu pasakų pilį dar aukštą“, kraštiečių susitikimai: „Maži kaimeliai — didelė dvasia“, Joninių šventė, vaikų kūrybinė stovykla „Iš senolių skrynių — į mažųjų širdis“, tarptautinė mėgėjų teatrų šventė „Prie dvaro“, rudens kermošiai „Pilna pintinė — dainų virtinė“, literatūriniai vakarai, poezijos rudenėliai, susitikimai su poetais ir rašytojais.

TAUJĖNŲ BIBLIOTEKA

Taujėnuose biblioteka veikė jau 1920 m. Ji buvo K.Radvilos rūmuose. 1936 metais įsigali viešųjų bibliotekų įstatymas ir buvęs Centrinio Valstybinio knygyno Ukmergės skyrius pavadinamas Ukmergės viešąja biblioteka. Pagal šį įstatymą turėjo būti plečiamas viešųjų bibliotekų tinklas, bibliotekos steigiamos centruose, bažnytkaimiuose. Tokios bibliotekos atsiranda Siesikuose, Taujėnuose, Vidiškiuose. Už pasinaudojimą knygomis buvo imamas 10 Lt. užstatas ir mokestis po 25 – 50 centų per mėnesį. Karo metu, kaip prisimena to meto liudininkai, knygos mėtėsi gatvėse, skraidė jų lapai, kas norėjo, tas jas nešėsi, plėšė; jos buvo paliktos likimo valiai. 1950 m. atlikus respublikos administracinius pertvarkymus, persitvarkė ir bibliotekų tinklas. Buvusios apskričių bei rajonų centrais tapusių valsčių bibliotekos perorganizuotos į rajonines. Padaugėjo rajono masinių bibliotekų 1950 m. jų veikė 7, viena iš jų buvo ir Taujėnuose.

Norėdamas padėti įkurti biblioteką Taujėnuose, 1950 m. didelis knygų mylėtojas Jurgis Auglys vaikščiojo po taujėniškių namus rinkdamas knygas, vėliau jas tvarkė ir pats tapo bibliotekos skaitytoju. Nuo 1950m. klube – skaitykloje dirbo Vlada Barkauskienė. Ji sutelkė 356 skaitytojus ir per metus išdavė 2054 egzempliorius literatūros. Iš archyvinių dokumentų galima suprasti, kad klubo – skaityklos vedėja turėjo ne tik knygas išduoti, bet ir organizuoti saviveiklą. Viename rašte, gautame 1952 metais, pasirašytame Kavarsko rajono kultūros – švietimo darbo skyriaus vedėjo Luco, rašoma: „Taujėnų apylinkės klubas – skaitykla privalo dalyvauti kovo 15 d. 14 val. rajono meno saviveiklos apžiūroje, neatvykus savavališkai į seminarą bus atskaitomas 3-jų dienų darbo atlyginimas“. Klubai – skaityklos tuo metu dirbo nuo 13 iki 21 val.

1957 metais Taujėnų bibliotekoje pradeda dirbti Veronika Vėbraitė – Stakienė. Ji buvo aktyvi bibliotekininkė, mokėjo bendrauti su žmonėmis, todėl greitai subūrė aktyvistų grupelę, su kuriais kartu sprendavo atsiradusias problemas, ruošdavo renginius. Kartu su Taujėnų kultūros namų direktore R.Žižienė jos subūrė Užpušių kaime etnografinį ansamblių, kuris su pasisekimu koncertavo rajone ir už jo ribų. Knygos buvo platinamos knygnešių ir kilnojamų bibliotekėlių pagalba.

1972 m. V.Stakienė pereina dirbti į Mažeikių kaimo biblioteką. Taujėnų bibliotekoje pakaitomis dirba G.Gvazdauskaitė, Vežnauskaitė, Pakulnytė, Aleksiūnaitė, Z.Zabieliėnė, A.Pupelytė. 1976 metais valstybinės masinės rajono bibliotekos buvo sujungtos į vieningą sistemą su centralizuotu valdymu ir vieningu knygų fondu. Į Taujėnų biblioteką vėl grįžta dirbti V.Stakienė.

1979 metais bibliotekoje pradeda dirbti G.Žukauskienė. Tuo metu buvo labai svarbi politinė–ideologinė veikla, kuri kiekvienai bibliotekininkei buvo didelė našta, nes tai buvo niekam neįdomus ir nereikalingas darbas. Buvo ruošiamos knygų apžvalgos ir parodos, šlovinančios partiją. Netgi bibliotekos metinius darbo planus turėdavo patvirtinti partijos sekretorius.

1980 metais bibliotekoje skaitė 825 skaitytojai. Tuo metu biblioteka minėjo visas valstybines šventes, rašytojų jubiliejus, bibliotekoje lankėsi rašytojai V.Martinkus, poetas J.Strielkūnas, poetai P.Kulvinskas, A.Pakėnas, Z.Stundžėnienė, Z.Bataitienė ir kt.

1989 metais dirbti į biblioteką atėjo jauna specialistė Laima Jančiauskaitė. Ji suaktyvino darbą su vaikais. Čia buvo rengiamos žaidimų popietės, piešinių konkursai, literatūriniai renginiai. Nuo 1991 m. sausio 1 d. biblioteka priklausė Taujėnų kultūros centrui. Privatizavus dvarą, kultūros namai perkelti į biblioteką. Šis laikotarpis bibliotekai buvo pats sunkiausias, nes kultūros namai ir biblioteka turėjo sutilpti į du kambarius. Patalpos mažos, žmonių daug, skaityto-

Bibliotekos vaikų klubas "Smalsiukai" ir bibliotekininkė G. Žukauskienė

jai nenoriai lankosi, jie jaučiasi neįaukiami.

1993 m. į darbą grįžta G.Žukauskienė, o L.Jančiauskaitė pereina dirbti į kultūros namus. Vėliau kultūros centras panaikinamas ir biblioteka vėl sugrįžta į Ukmergės centrinės bibliotekos prieglobstį. Pagyvėja bibliotekinis darbas, organizuojami tradiciniai poetų iš aplinkinių rajonų susitikimai, apdovanojami geriausi skaitytojai, renkama kraštotylinė medžiaga apie Taujėnų kraštą. Biblioteka glaudžiai bendradarbiauja su kultūros namais ir mokykla. Kartu ruošiami stambūs renginiai, rašomi projektai.

2001 m. G.Žukauskienė tampa metų bibliotekininko konkurso nugalėtoja. Bibliotekininkė džiaugiasi turinti aktyvių skaitytojų. Biblioteką jau apie 30 metų lanko skaitytoja A.Daračiūnienė, iš Mažeikių kaimo kiekvieną mėnesį ateina R.Auglienė, kuri knygas parneša savo šeimai ir kaimynams, daug įvairios literatūros perskaito kultūros namų darbuotojos L.Jančiauskaitė, J.Levickienė, N.Janulienė, mokytojos N.Kriščiūnienė ir L.Zdaniienė. Kiekvieną savaitę į biblioteką atbėga sesutės A. ir M.Juškaitės, K.Urbanaitė, O.Kuoja, R.Levickaitė ir kiti.

Jau tapo tradicija, kad kiekvienais metais mokytoja S.Bakanauskienė atveda parengiamosios klasės mokinius į biblioteką, kur jie susitinka su pasakų herojais, sužino naudojimosi bibliotekos knygomis taisykles, žaidžia. Tai būna pirmoji mokinukų pažintis su biblioteka.

2003 m. bibliotekoje susikūrė „Smalsiukų“ klubas, kurį lanko 11 Taujėnų

miestelio vaikų. Čia jie turiningai praleidžia laisvalaikį, ruošia programėles apie knygas, piešia perskaitytų knygų personažus, žaidžia žaidimus.

Poetas just. Marcinkevičius yra pasakęs, kad „Niekas taip nepasitarnavo žmogui, niekas neišskėlė taip aukštai jo dvasios ir niekas taip nekentėjo kartu su žmogumi, kaip knyga. Prieš ją nublinksta viso pasaulio stebuklai“. Tokių stebuklų bibliotekoje ieško 336 skaitytojai, kurie per metus perskaito 6203 egz. literatūros. Jie gali pasinaudoti sukaupta gausia kraštotyrine medžiaga apie Taurijėnų kraštą ir jo žmones.

Kultūros namų ir bibliotekos darbuotojos yra dėkingos visiems anksčiau čia dirbusiems, be kurių kultūros namai negyvuotų tiek metų, visiems saviveiklininkams, be kurių kultūros namai būtų tušti ir nejaukūs, visiems žiūrovams, be kurių šypsenų ir katucių būtų beprasmis jų pačių triūsas, visiems rėmėjams, be kurių paramos nebūtų surengtas didesnis renginys, visienis skaitytojams, be kurių knygos nesurastų savo tikrų draugų,—visiems, kurie neabejingi kultūrai, spausdintam žodžiui.

„MAŽI KAIMELIAI — DIDELĖ DVASIA“

Iš gyventojų prisiminimų

Nerūpestingoji vaikyste,
Sugrįžk, sugrįžki atgalios.
Noriu dar kartą aš nuklysti
Į klonius tėviškės žalios.

Noriu bėgiot gėlėta pieva
Basom kojelėm aš rytais
Ir apkabint didžiulę ievą,
Pražydusią baltais žiedais.

V. Marzauskienė Šalnų kaimo gyventoja

Šalnų kaimas. Smetonos laikais Šalnose buvo 72 kiemai. Tai buvo vientisas, didelis kaimas su keliomis gatvėmis. Dabar liko tik viena gatvė — Uličgalys. Šio kaimo žmonės buvo labai geri, durų nerakindavo, vasaros metu išeidami iš namų vietoje užrakto užkišdavo gėlę. Nebuvo pavyduolių, ištikus ne-

laimei, vienas kitam padėdavo.

Prieš karą Šalnose buvo 12 kryžių. Vienas kryžius stovėjo „ant Varų“. Varais buvo vadinama vieta, panaši į liūną. Kadaisė prie tos vietos buvo karčema. Per daugelį metų ji sutrūnijo ir supuvo, o toje vietoje, kur stovėjo karčema, pradėjo vaidintis. Kaimo gyventojai ten pastatė kryžių, vėliau atsirado ir daugiau kryžių.

Nuo 1927 metų Šalnose buvo mokyklos keturiose vietose: pas Krikštaponį, Girnytę, Čekauską ir Baravyką. Šiame kaime išaugo du kunigai: Česlovas Auglys ir Vincas Elinskas. (vietinės poetės **Vincės Marzauskienės** prisiminimai)

Radžiūnų kaimas. Kaimo pavadinimas kilęs iš pavardės Radžiūnas.

Manoma, kad šis kaimas įsikūręs apie 17 amžių. Apie 1800 metus čia gyveno kunigaikštis Žiogelis, kuris vedė kunigaikštytę iš Šilų kaimo. Ji pasogai atsivežė II brolių baudžiauninkų, kurie turėjo Puko pavardę. Todėl šiame kaime dauguma gyventojų — Pukai. Kunigaikštis pastatė medinę bažnyčią, kuri 1826 metais buvo perstatyta į svirną.

Saulės krėslas. Radžiūnų kaimas.

Prieš karą Radžiūnų kaime buvo 33 kiemai, kuriuose gyveno 151 gyventojas. Šiuo metu belikę 8 kiemai ir 27 gyventojai. Iš kaimo buvo ištremtos 4 šeimos, iš viso 12 asmenų. Pokario metais žuvo 9 žmonės.

Kaime buvo renkami seniūnai. Vokiečių laikais seniūnas buvo Jonas Pukas, vėliau Simonas Petronis, o paskutinis buvo Antanas Mažeika. Po karo seniūnija buvo Taujėnuose. Radžiūnuose buvo du geri kalviai: Simonas Belėnas ir Pranas Pukas Karstus darydavo Juozas Pukas, aludaris buvo Pranas Pukas.

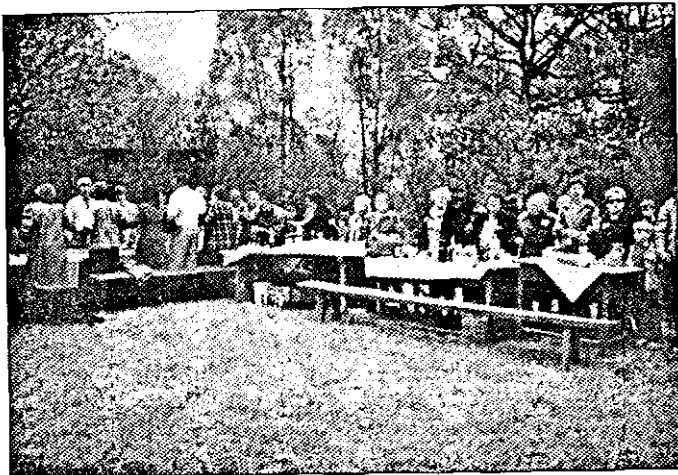
Prie Martinonio sodybos stovėjo trys kryžiai ir buvo dideli akmenys. Sakoma, kad ten vaidilutės kūrendavo šventąją ugnį. Ta vieta laikoma šventa.

Mokykla Radžiūnuose buvo įkurta 1930 metais (Radžiūnų kaimo metraštininko **Prano Pačinsko** prisiminimai)

Tulušių kaimas. Prieš karą Tulušiuose buvo 10 kiemų. Gyveno dau-

giausia Tolušiai, todėl ir kaimą taip vadino. Vieni Tolušiai buvo gimincs, kiti — ne. Be Tolušių kaime gyveno du Aleknavičiai, Pupelis, Venskus. Visi namai buvo vienoje kelio pusėje. Kitoje keliuko pusėje, į pietus, jau buvo Taujėnėlių kaimas.

Taujėnėlių kaimas. Žmonės Taujėnėlių kaimą vadino Taujankais, nes ten seniau gyveno dvarponis lenkas Taujanskas. Jis turėjo 4 valakus žemės. To pono jau niekas neprisimena. Šiuo metu Taujėnėliuose gyvena vienintelė gyventoja V.Griga-
navičienė.

Kraštiečių susitikimo šventė Taujėnėlių kaime, 2004m.

Gaivenių kaimas. Iki 1939 m. Gaiveniai buvo didžiulis kaimas. Jį sudarė 30 sodybų. Kaimas išsidėstęs viena ilga gatve nuo pietų link šiaurės. Per kaimą eina ilgas vingiuotas kelias, iš abiejų pusių namai, kiekvienas aptvertas tvora. Namai stovėjo durimis atsukti į pietų pusę, o iš šiaurės darydavo mažytį langelių kamaroj. Stogai dengti šiaudais, vėliau lentelėmis.

Kaime buvo 5 kryžiai, kuriuos tarybiniais metais išgriovė. Dabar kaime yra vienas kryžius, kurio pastatymu pasirūpino buvęs Gaivenių kaimo gyventojas A.Bundonis.

Gaivenių kaimo gyventojai buvę labai draugiški tarpusavyje ir išsiskirdavę draugiškumu iš gretimų kaimų. Visi sutardavo, kokiame lauke ką sės: jei rugius — tai visi rugius. Vėliau visi kartu ir pjaudavo (Iš **Alfonso Bundonienės** prisiminimų)

Ungurių kaimas. Kaimo pavadinimas, kaip manoma, kilęs iš posakio „unt gūrio“ — ant aukštumos. Kaimas buvo išsidėstęs abiejose kelio pusėse. Daugiausia kaime gyveno Auglių (14 kiemų) ir Narkevičių (3 kiemai). 1905 m. kaimas sudegė, liko tik keli namai. Šiuo metu kaimas jau išnykęs (**Joanos Dailinkevičiūtės** pasakojimas)

Užupušių kaimas. Šis kaimas žinomas jau 18 šimtmečio pabaigoje. Jame buvo įsikūrę 14 šeimų, kurios valdė 18 valakų (apie 600 ha) žemės. Kaimo

žemė ribojosi su Užugirio ir Taujėnų miškais, o jų valdomų žemių teritorijoje liulo Varnalaukio pelkės. Nusausinant šias pelkes buvo iškasami pušų rąstai, kurie bylojo apie tose vietose buvusį didžiulį pušyną. Už pušyno ir buvo Užupušių kaimas.

Prieš 1930 metus kaime buvo 33 sodybos. Dabar tikrajame kaime gyvena tik 6 gyventojai. 1961 m. Užupušių kaimo ribose įsikūrė gyvenvietė, kurioje yra 56 namai, kuriuose gyvena 103 žmonės (kaimo metraštininko **Aniceto Barono** prisiminimai)

ŽINOMIAUSI TAUJĖNŲ KRAŠTO VIETOVARDŽIAI

Gaivenių kaimas

Ievytė – laukas, kuriame augo daug ievų.

Šilalis – raistas, senovėje buvęs ežeras, bet kitados viena moteris surikusi: „Kad tu šilu užsitrauktum!“ Ir ežeras pavirto šilu.

Bobdaržis – laukas, kuriame sakoma kadaise pasikorė moteris ir vaidendavosi balta, ilga suknia apsirengusi.

Gaiveniai – kaimas, kurio pavadinimas kilęs nuo žodžio gavėnia arba gavėnas.

Taujėnėlių kaimas

Taujankai – kaimas, kurio pavadinimą žmonės kildina iš dvarponio Taujansko pavardės.

Užupušių kaimas

Užupušiai – kaimas, kurio pavadinimas kilęs nuo pušyno augusio netoli šio kaimo.

Perkūno kalnelis – kalnelis ant kurio dažnai trenkdavo perkūnas.

Raganos akmuo – akmuo taip vadinamas dėl to, kad ant jo buvo raganos atvaizdas.

Palminkos ežeras – ežeras taip pavadintas todėl, kad ten nuskendo mergaitė vardu Palmira.

Varnalaukis – raistas į šiaurės vakarus nuo kaimo.

Jokimaičių raistelis – seniau ten gyveno Jokimas Krikštaponis.

Lazdyniai – miškelis, kur augdavo lazdynai.

Zapasna – vietovė prie miško, kur buvo pastatytos bendros kaimo klėtys, jose buvo laikomos grūdų atsargos.

Pupalaiškis – bala Zapasnoj.

Katelnųčios – aikštelė palei mišką, kurioje apsistodavo atklydėliai. Jie ant karčių sukabindavo katilus, virdavo valgyt.

Mažeikių kaimas

Pasoda – eiguolio sodyba.

Skaistuzė – mišrus miškas.

Kelmuonas – labai kelmuota pelkė.

Klydvalkis – bruzgynas miške.

Murtos krūmai – ten gyveno vieniša merga vardu Murta.

Kazaičio raistelis – pavadinimas kilęs nuo vardo Kazys.

Smailioji – eglynas.

Ungurių kaimas

Unguriai – kaimas, kurio pavadinimas kilo iš posakio „ant gūrio“ (ant aukštumos).

Rudinės bala – bala durpyne netoli kapinių.

Vilko gerklė – labai gili bala.

Ačkalnis – kalnelis raiste .

Šalų kaimas

Pyvinė – toje vietoje gyveno žmogus, kuris pardavinėjo alų ir degtinę.

Broliai – taip vadino du akmenis, ant kurių vaikai gandydami kepavo „bunde-las“.

Parmatys – kalnelis nuo kurio toli matosi.

Parovė – pieva prie griovio.

Radžiūnų kaimas

Saulės krėslas – vietovė, kurioje vaidilutės kūrendavo ugnį, vieta viso kaimo susibūrimams.

Klėčių kalnas – vieta Radžiūnų miške, kur caro laikais žmonės pastatė klėtis laikyti maisto atsargoms.

TAUJĖNŲ MIESTELIO ĮSTAIGŲ IR ĮMONIŲ TELEFONAI:

Ambulatorija	8-340-45298
Biblioteka	8-340-45455
Kultūros namai	8-340—45441
Mokykla	8-340-45125
Paštas	8-340-45358
Seniūnija	8-340-45293
T.Juškos individuali įmonė	8-340-45172
Ukmergės kooperatyvo vartotojų parduotuvė	8- 340- 45135
ŽŪK „Taujėnų sodai“	8-340-45134
Taujėnų vaistinė	8-340-45131
Taujėnų ugniagesių komanda	8-340-45244

Taujėnai is a small town in the district of Ukmergė. It is situated about 15 km to the North of Ukmergė, not far from the A-2 highroad between Vilnius and Panevėžys. The Mūšia, an affluent of the Šventoji, flows on the outskirts of the town. The structure of the town's plan is rectangular. At the crossroads of two main roads there is a small rectangular square. Most of the buildings are located along the roads that unite Taujėnai with Kavarskas and Ramygala.

The first references to Taujėnai could be found in historical documents of the 16th century where it was known as a rural district. The Taujėnai Estate was mentioned in the second part of the century.

In 1702-1705 Taujėnai was affected by the Swedish war. The estate was attacked and ravaged.

The small town was founded in the middle of the 18th century. In 1790 it went up in flames. In the end of the 19th century Taujėnai was the center of the rural district and unified 128 villages.

In 1865 there was a 'boys' school. In 1868 a 'girls' primary school started its functioning.

A post office was founded in 1895.

In 1906 Antanas Smetona and the village elder Pūkas were elected as representatives to dūma.

In 1919 mounted police was set up. And in 1920s a co-operative store was organized. From 1945 Taujėnai is the dependent to Leonpolis State farm; In 1961 Taujėnai becomes an independent Taujėnai state farm. After restoring Lithuania's independence Taujėnai remains the center of the rural district with all necessary facilities such as a secondary school, a post office, a dispensary, two shops, a cafe, a library, a culture center, a mill, two dairies, the chemist and a fire brigade.

The center of Taujėnai rural district is a small town Taujėnai and a village with a population of about 630 people. The area of the district is about 23376 hectares. In all this area there are 61 villages. And the population of district is over 2000 people.

The first mention of an estate in Taujėnai is from 1595 when Vaitiekus Radiminskis built a small one for Simanas Jonaičius. Later, the owners of this residence were from the Ploniauskis Manharsas and Masalskis families. When Halška Masalskaitė was wed to Bonifacas Pacas in 1669, the latter's relatives became the landowners of Taujėnai before the Eperčišas and Radvila families did the same. By 1790, the town was purchased by Benediktas Marikonis.

When he died, the town reverted back to the Radvila family, remaining so until 1939, when it fell under the authority of the Agricultural Bank.

The last owner was Konstantinas Radvila (the Younger), who lived from 1873 - 1940. After 1945, the manor grounds were used according to the needs of Soviet agriculture.

An Italian architect began working on a classical - style estate in Taujėnai for Benediktas Marikonis from 1795 - 1797, finishing in 1802. The palace had a high cellar on one side, and in the middle section were two stories of living quarters. The front exterior included pilasters around the framed portico, completed with six surrounding columns. The interior had forty - eight rooms and eleven marble fireplaces, housing a library, a collection of famous paintings and sculptures, a set of antique porcelain, crystal, and glass, and documents of the Radvila family archives dating back to the 16th century.

Cultivated before the residence was built, the park surrounding the estate was in the English style. The four ponds were surrounded with linden trees, poplars, and many rare and old trees, and the park became the largest formal flower garden in Lithuania during the inter-war period.

The exact date of when the first church was built is unknown. However, in 1669, the altar in Taujėnai is first mentioned. Work began on the current church through the efforts of Count Marikonis, but this construction was abruptly ended. The building was not completed until 1858, at the initiative of Karolis Radvila. The church lacks a tower, but it has a classical interior and marble altar.

The public libraries act has come into force in 1936, so the public library was found in Taujėnai also.

Gražina Žukauskienė has been working in the town library since 1979. Now the library has 332 readers and there are 7155 books in it. Ethnography material is collected about Taujėnai too.

Theatricalized tale days, poetry autumns, literary evenings, exhibitions of books, meetings with poets and writers, children attend "Smalsiukas" club.

The cultural center was founded in 1952. It was in the same place as now.

These collectives have their roof here:

- the amateur's theatre (leader Laima Jančiauskaitė)
- the children drama theatre (leader Jurgita Levickienė)
- the youth drama collective (leader Laima Jančiauskaitė)
- the children pop - choir (leader Nijolė Janulienė)
- the girl's ensemble (leader Nijolė Janulienė)
- the folk's ensemble (leader Nijolė Janulienė)
- the men's ensemble (leader Nijolė Janulienė)

All collectives often give concerts in the district, and other towns of Lithuania. They are members of various festivals and competitions, and are awarded in republic and international occasions.

Traditional festivals: Srove Tuesday, theatricalized festival for children "I have a high castle of tales", meetings "Small village - big soul", Feast of St. John the Baptist, children creative camp "From the old men boxes", international amateurs theatre festival "By the estate", autumn parties, theatricalized Christmas occasions.

NAUDOTA LITERATŪRA:

- Akiras. Lietuvos miestai ir miesteliai, Nr.2. Taujėnai// Kaunas, –1928
- Armūžas V. Taujėnai, kaip išsigandau!// Valstiečių laikraštis – 1991, spalio 12 d.
- Bilevičienė G. Amžinoji atmintis, Taujėnų mokytojo likimas// Ukmergės diena – 1996, spalio 31 d.
- Kviklys B. Lietuvos bažnyčios T.3. Čikaga. –1983, p. 414 – 415.
- Kviklys B. Mūsų Lietuva // T. 2. - Vilnius, 1991
- Tarybų Lietuvos enciklopedija // T.4.1988 p. 278
- Taujėnų parkas //Mokslas ir gyvenimas – 1977, Nr.7.
- Taujėnų bibliotekos kraštotyrinė medžiaga
- Ukmergės kraštas tarpukariu//Voruta – 1998 m. kovo 7 d., Nr.10.
- Ukmergės miškų urėdija // Vilnius, - 2003
- V. Vyčas. Taujėnai ir jo kunigaikštis Konstantinas Radvila //Lietuvos bajoras –1998, Nr.3

TURINYS

Iš Taujėnų istorijos	6
Padavimai	7
Taujėnų dvaras ir parkas	8
Kunigaikštis Konstantinas Radvila	10
Taujėnų bažnyčios istorija	13
Taujėnų parapija	14
Taujėnų parapijos klebonas Jonas Voveris	15
Pavasarininkų organizacija Taujėnuose	17
Taujėnų valsčius	19
Taujėnų seniūnija	20
Taujėnų vidurinė mokykla	23
Taujėnų miestelio bendruomenė	28
Taujėnų girininkija	29
Žemės ūkio kooperatyvas „Taujėnų sodai“	30
Taujėnų paštas	31
Taujėnų ambulatorija	32
Taujėnų kultūros namai	33
Taujėnų biblioteka	39
„Maži kaimeliai — didelė dvasia“	42
Žinomiausi Taujėnų krašto vietovardžiai	45
Taujėnų miestelio įstaigų ir įmonių telefonai	47
Naudota literatūra	50

Dėkojame knygelės rėmėjams:

Ukmergės rajono savivaldybei,
Kęstučio a. 3, Ukmergė

UAB "Izobara",
Linų g. 44, Ukmergė, tel. (340) 64145

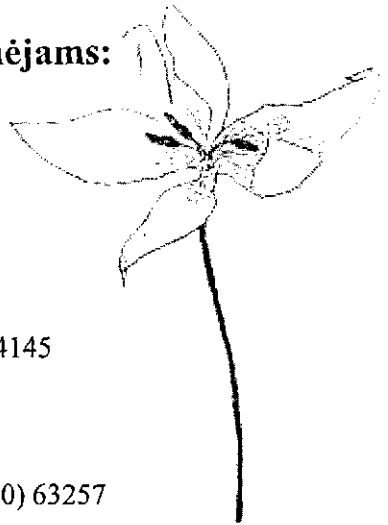
AB "Ukmergės keliai",
Deltuvos g. 26, Ukmergė, tel. (340) 63257

UAB "Geras skonis",
Klaipėdos g. 5, Ukmergė, tel. (340) 61673

Taujėnų seniūnija,
Ukmergės g. 12, Taujėnai, Ukmergės r., tel. (340) 45293

T. Juškos individualiai įmonei,
Ukmergės g. 17, Taujėnai, Ukmergės r., tel. (340) 45172

Vidmanto Staniulio knygynui, individualiai įmonei,
Vytauto prospektas 58, Kaunas, tel. (37) 209330

UDK 908(474.5)
Ta302

Ta302 **Taujėnai** : skiriama Taujėnų miestelio 410 m.
jubiliejui / [sudarė Gražina Žukauskienė]. -
Ukmergė : Valdo leidykla, 2005. - 54 p.
iiliustr.
ISBN 9986-853-75-3

UDK

908(474.5)+947.45

ISBN 9986-853-75-3

2005-01-14. Užs. Nr. 135. Tiražas 350 egz.
Išleido ir spausdino UAB "Valdo leidykla",
Gedimino 34/2, LT-20134 Ukmergė.